

IZVJEŠTAJ O FINANSIJSKOJ REVIZIJI

DIONIČKOG DRUŠTVA „BH TELECOM“ SARAJEVO

za 2015. godinu

Broj: 06-05/16

Sarajevo, avgust 2016. godine

SADRŽAJ

I.	NEZAVISNO REVIZORSKO MIŠLJENJE	1
II.	GODIŠNJI FINANSIJSKI IZVJEŠTAJI	1
	Bilans uspjeha za period 01.01. – 31.12.2015. godine.....	1
	Bilans stanja na dan 31.12.2015. godine	2
	Izveštaj o gotovinskim tokovima za period od 01.01. do 31.12.2015. godine.....	3
	Izveštaj o promjenama u kapitalu za period koji završava na dan 31.12.2015.....	4
III.	IZVJEŠTAJ O OBAVLJENOJ FINANSIJSKOJ REVIZIJI	5
1.	Uvod	5
2.	Predmet, cilj i obim revizije	5
3.	Postupanje po preporukama iz prethodnog izvještaja.....	5
4.	Sistem internih kontrola i interna revizija.....	6
5.	Planiranje i izvještavanje.....	8
6.	Izvršenje plana poslovanja.....	8
6.1	Prihodi.....	8
6.1.1	Poslovni prihodi.....	9
6.1.2	Finansijski prihodi.....	9
6.1.3	Ostali prihodi.....	9
6.1.4	Prihodi od računovodstvenih procjena	9
6.2	Rashodi.....	10
6.2.1	Poslovni rashodi	10
6.2.2	Finansijski rashodi.....	14
6.2.3	Ostali rashodi i gubici.....	14
6.2.4	Rashodi na temelju usklađivanja imovine	15
6.2.5	Rashodi iz osnovna promjene računovodstvenih politika i ispravki grešaka iz ranijih godina.....	15
6.3	Finansijski rezultat	15
7.	Stalna sredstva i dugoročni plasmani	15
7.1.1	Nematerijalna sredstva	16
7.1.2	Nekretnine, postrojenja i oprema	16
7.1.3	Dugoročni finansijski plasmani.....	20
7.1.4	Druga dugoročna potraživanja	20
7.2	Tekuća sredstva	20
7.2.1	Zalihe i sredstva namijenjena prodaji.....	20
7.2.2	Gotovina i gotovinski ekvivalenti	21
7.2.3	Potraživanja i plasmani	22
7.3	Kapital.....	23
7.4	Obaveze	24
7.4.1	Dugoročna razgraničenja i rezervisanja	24
7.4.2	Kratkoročne obaveze.....	25
7.4.3	Pasivna vremenska razgraničenja	25
8.	Javne nabavke.....	26
9.	Sudski sporovi	27
10.	Popis imovine, potraživanja i obaveza	28
11.	KOMENTAR.....	29
IV.	REZIME DATIH PREPORUKA.....	30

I. NEZAVISNO REVIZORSKO MIŠLJENJE

Osnova za reviziju

Izvršili smo reviziju finansijskih izvještaja (Bilans stanja, Bilans uspjeha, Izvještaj o promjenama na kapitalu, Izvještaj o gotovinskim tokovima tokovima i Posebni podaci o plaćama i broju zaposlenih) **Dioničkog društva „BH Telecom“ Sarajevo** za 2015. godinu sa stanjem na dan 31. decembar 2015. godine i za godinu koja se završava na taj dan i usklađenosti poslovanja sa važećim zakonskim i drugim relevantnim propisima.

Odgovornost rukovodstva

Rukovodstvo Društva odgovorno je za izradu i fer prezentaciju finansijskih izvještaja u skladu sa Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja (MSFI) i Međunarodnim računovodstvenim standardima (MRS). Ova odgovornost obuhvata kreiranje, primjenu i održavanje internih kontrola koje su relevantne za pripremu i fer prezentaciju finansijskih izvještaja, koji ne sadrže materijalno značajne pogrešne iskaze nastale usljed prevare i greške, kao i odabir i primjenu odgovarajućih računovodstvenih politika i računovodstvene procjene koje su razumne u datim okolnostima.

Pored odgovornosti za pripremu i fer prezentaciju finansijskih izvještaja, rukovodstvo Društva je odgovorno i za usklađenost poslovanja sa važećim zakonskim i drugim relevantnim propisima, uključujući i odredbe zakona i propisa na osnovu kojih su transakcije i iznosi objavljivani u finansijskim izvještajima.

Odgovornost revizora

Naša je odgovornost da izrazimo mišljenje o finansijskim izvještajima na osnovu provedene revizije. Reviziju smo izvršili u skladu sa Zakonom o reviziji institucija u FBiH ("Sl. novine FBiH", broj 22/06) i primjenjivim Međunarodnim standardima Vrhovnih revizorskih institucija (ISSAI). Ovi standardi nalažu da radimo u skladu sa etičkim zahtjevima i da reviziju planiramo i izvršimo na način koji omogućava da se, u razumnoj mjeri, uvjerimo da finansijski izvještaji ne sadrže materijalno značajne pogrešne iskaze. Revizija uključuje sprovođenje postupaka u cilju pribavljanja revizorskih dokaza o iznosima i objavama datim u finansijskim izvještajima. Izbor postupka je zasnovan na prosuđivanju revizora, uključujući procjenu rizika materijalno značajnih pogrešnih iskaza u finansijskim izvještajima uslijed prevare i greške. Prilikom procjene rizika, revizor razmatra interne kontrole koje su relevantne za pripremu i fer prezentaciju finansijskih izvještaja, u cilju odabira revizorskih postupaka koji su odgovarajući u datim okolnostima, ali ne u cilju izražavanja odvojenog mišljenja o efikasnosti internih kontrola. Revizija također uključuje ocjenu primijenjenih računovodstvenih politika i značajnih procjena izvršenih od strane rukovodstva, kao i ocjenu opšte prezentacije finansijskih izvještaja.

Pored odgovornosti za izražavanje mišljenja o finansijskim izvještajima, naša odgovornost je izražavanje mišljenja o tome da li su finansijske transakcije i informacije, po svim bitnim pitanjima, usklađene sa odgovarajućim zakonskim i propisima. Ova odgovornost uključuje provođenje procedura, kako bi se dobili revizijski dokazi o tome da li se sredstva koriste za namjene utvrđene zakonima i propisima. Procedure uključuju procjenu rizika od značajnog neslaganja sa zakonima.

Smatramo da su pribavljeni revizorski dokazi dovoljni i odgovarajući i da obezbjeđuju osnov za naše mišljenje.

Osnova za izražavanje mišljenja:

- 1. Nekretnine, postrojenja i oprema u pripremi iskazani su 93.194.210 KM, a čine ih: započeti investicijski projekti 54.787.852 KM (od 2005.-2015. godine), zalihe investicijskog materijala 34.084.728 KM i vlastiti radovi 4.321.630 KM, koji su u procesu izgradnje, a nisu fakturirani do 31.12.2015. godine. Investicijski projekti se evidentiraju po vrsti ulaganja (po vrsti troška), a ne po mjestu ulaganja, nazivu investicijskog projekta, kako bi se u svakom momentu znalo koliko se ulaganja odnosi na koji investicijski projekat. Navedeno je imalo**

za posljedicu da se određene investicije završe i stave u upotrebu, a ne izvrši se potpuna knjigovodstvena evidencija. Ovo je rezultiralo netačnim iskazivanjem sredstava u upotrebi, zbog čega su vršene izmjene finansijskih izvještaja za 2011., 2012., 2013. i 2015. godinu. Kontinuirane prepravke finansijskih izvještaja ostavljaju utisak nepouzdanosti istih, te ukazuju na neadekvatno funkcionisanje sistema internih kontrola u ovoj oblasti (tačke 4. i 7.1.2. Izvještaja).

2. Društvo je u 2015. godini na ime privremenih i povremenih poslova isplatilo fizičkim licima 591.586 KM (neto naknada 332.463 KM i pripadajući porezi i doprinosi 259.123 KM). Pojedini ugovori su zaključivani u kontinuitetu duže od godine dana za poslove koji su obuhvaćeni sistematizacijom postojećih radnih mjesta, što nije u skladu sa Zakonom o radu i Pravilnikom o radu Društva (tačka 6.2.1.2. Izvještaja).

Mišljenje sa rezervom

Po našem mišljenju, osim za efekte stavke 1. opisane u „Osnovi za izražavanje mišljenja“, finansijski izvještaji po svim bitnim pitanjima prikazuju istinito i objektivno finansijski položaj Dioničkog društva „BH Telecom“ Sarajevo na dan 31.12.2015. godine, rezultate poslovanja i gotovinski tok za godinu koja se završila na taj dan, u skladu sa Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja.

Finansijske transakcije i informacije prikazane u finansijskim izvještajima Dioničkog društva „BH Telecom“ Sarajevo u toku 2015. godine, osim za za naprijed navedeno u „Osnovi za izražavanje mišljenja“, bile su u svim materijalno značajnim aspektima usklađene sa odgovarajućim zakonskim propisima.

Skretanje pažnje:

Bez uticaja na izraženo mišljenje, skrećemo pažnju na:

1. Avansi dati dobavljačima za materijalna sredstva na dan 31.12.2015. godine iskazni su 2.183.085 KM, od čega se najveći dio odnosi na „PRIME TIME“ d.o.o Sarajevo 2.170.000 KM. Nakon provedenog pregovaračkog postupka bez objave obavještenja, Društvo je 07.08.2014. godine sa produkcijom kućom „PRIME TIME“ d.o.o. Sarajevo, zaključilo Ugovor za nabavku elemenata produkcije za 3D animirani film „Birds Like Us“, broj 01-2.5-1012/14. Ugovorom je regulisano da će se u roku od 2 godine od zaključenja Ugovora izvršiti izrada filma, organizirati svjetska premijera filma, te pismenim putem obavijesti Društvo o datumu i mjestu održavanja svjetske premijere. Navedenim Ugovorom je također regulisano da Društvo izvrši avansnu uplatu u 100% vrijednosti ugovora. Društvo je 14.08.2014. godine uplatilo 2.170.000 KM na osnovu avansne fakture. Kako produkcijom kuća „PRIME TIME“ nije ispoštovala odredbe Ugovora, zaključen je Aneks na navedeni Ugovor, kojim se produžava rok realizacije do 28.02.2017. godine (tačka 6.4.2 Izvještaja).
2. Društvo je u 2015. godini zaključilo ugovora u vrijednosti od 100.139.877 KM po osnovu provedenih pregovaračkih postupaka nabavki bez objave obavještenja. Društvo od februara 2015. godine nije obveznik primjene Zakona o javnim nabavkama, ali odabir ovog postupka nije transparentan i može imati eventualne štetne posljedice. (tačka 7. Izvještaja).

Sarajevo, 30.08.2016. godine

Zamjenik generalnog revizora

Dragan Kolobarić, dipl.oec.

Generalni revizor

Dževad Nekić, dipl.oec.

**II. GODIŠNJI FINANSIJSKI IZVJEŠTAJI
DIONIČKOG DRUŠTVA „BH TELECOM“ SARAJEVO**

Bilans uspjeha za period 01.01. – 31.12.2015. godine			
	Pozicija	Tekuća godina	Prethodna god.
A)	DOBIT ILI GUBITAK PERIODA		
	POSLOVNI PRIHODI I RASHODI		
I	Poslovni prihodi (od 1 do 4)	534.734.174	551.196.576
1	Prihodi od prodaje robe	34.118.045	30.176.731
2	Prihodi od prodaje učinaka	491.382.674	510.227.928
3	Prihodi od aktiviranja ili potrošnje robe i učinaka	920.766	163.131
4	Ostali poslovni prihodi	8.312.689	10.628.786
II	Poslovni rashodi (od 1 do 7- 8)	438.973.111	469.770.267
1	Nabavna vrijednost prodane robe	41.174.537	38.053.360
2	Materijalni troškovi	15.495.615	17.684.735
3	Troškovi plaća i ostalih ličnih primanja	127.415.262	131.684.656
4	Troškovi proizvodnih usluga	48.694.571	56.048.940
5	Amortizacija	118.171.460	115.500.638
6	Troškovi rezervisanja	4.932.155	4.208.864
7	Nematerijalni troškovi	83.116.231	109.371.077
8	Povećanje vrijednosti zaliha učinka	(26.720)	(2.782.003)
III	Dobit od poslovnih aktivnosti (I – II)	95.761.063	81.426.309
	FINANSIJSKI PRIHODI I RASHODI		
IV	Finansijski prihodi (od 1 do 3)	5.481.715	7.084.528
1	Prihodi od kamata	3.446.899	5.075.891
2	Pozitivne kursne razlike	993.999	1.063.322
3	Ostali finansijski prihodi	1.040.817	945.315
V	Finansijski rashodi (od 1 do 3)	1.152.509	1.473.510
1	Rashodi kamata	111.314	471.608
2	Negativne kursne razlike	1.034.537	990.815
3	Ostali finansijski rashodi	6.658	11.087
VI	Dobit od finansijske aktivnosti (IV - V)	4.329.206	5.611.018
VII	Dobit redovne aktivnosti (III + VI)	100.090.269	87.037.327
	OSTALI PRIHODI I RASHODI		
VIII	Ostali prihodi i dobiti (od 1 do 5)	6.373.763	18.452.416
1	Dobici od prodaje stalnih sredstava	290.621	201.887
2	Dobici od prodaje materijala	-	513
3	Viškovi	108.219	69.252
4	Naplaćena otpisana potraživanja	3.545.988	3.164.195
5	Otpis obaveza, ukinuta rezervisanja i ostali prihodi	2.428.935	15.016.569
IX	Ostali rashodi i gubici (od 1 do 5)	12.761.974	15.803.261
1	Gubici od prodaje i rashodovanja stalnih sredstava	1.526.466	2.285.301
2	Gubici od prodaje materijala	-	764.609
3	Manjkovi	100.874	154.795
4	Rashodi po osnovu ispravke vrijednosti i otpisa potraživanja	9.000.859	9.894.946
5	Rashodi i gubici na zalihama i ostali rashodi	2.133.775	2.703.610
X	Dobit po osnovu ostalih prihoda i rashoda (IX - X)	-	2.649.155
X*	Gubitak po osnovu ostalih prihoda i rashoda (X - IX)	6.388.211	-
	PRIHODI I RASHODI OD USKLAĐIV.VRIJEDN.SREDSTAVA		
XI	Prihodi iz osnova usklađivanja vrijednosti sredstava		
1	Prihodi od usklađivanja vrijednosti zaliha		
XII	Rashodi iz osnova usklađivanja vrijednosti sredstava (od 1 do 2)	1.699.683	989.563
1	Umanjenje vrijednosti stalnih sredstava	164.427	406.830
2	Umanjenje vrijednosti zaliha	1.535.256	582.733
XIII	Gubitak od usklađenja vrijednosti (XII - XI)	1.699.683	989.563
1*	Prihodi iz osnova promjene računovodstvenih politika i ispravki neznčajnih grešaka iz ranijih perioda	1.309.927	47.383
2*	Rashodi iz osnova promjene računovodstvenih politika i ispravki neznčajnih grešaka iz ranijih perioda	4.017.451	86.858
	UKUPAN PRIHOD PERIODA (I+IV+VIII+XI+1*)	547.899.579	576.780.903
	UKUPNI RASHODI PERIODA (II+V+IX+XIII+2*)	458.604.728	488.123.459
XIV	Dobit neprekinutog poslovanja prije poreza	89.294.851	88.657.444
	Porezni rashodi perioda	9.635.310	9.719.365
XV	Neto dobit neprekinutog poslovanja	79.659.541	78.938.079
	DOBIT ILI GUBITAK OD PREKINUTOG POSLOVANJA		
XVI	Neto gubitak prekinutog poslovanja	64.521	350.213
XVII	Neto dobit perioda	79.595.020	78.587.866
B)	OSTALA SVEOBUHvatNA DOBIT ILI GUBITAK		
XVIII	Dobici utvrđeni direktno u kapitalu	898.709	4.683.662
	Obračunati odloženi porez na ostalu sveobuhvatnu dobit	89.870	468.366
XIX	Ukupno neto ostala sveobuhvatna dobit perioda	80.403.859	82.803.162

Generalni direktor
Mirsad Zaimović, dipl.ecc.

Bilans stanja na dan 31.12.2015. godine		
Pozicija	Neto iznos tekuće godine	prethodne godine
A K T I V A		
A) STALNA SREDSTVA I DUGOROČNI PLASMANI	921.428.558	969.409.080
Nematerijalna sredstva	112.781.448	122.031.244
Nekretnine, postrojenja i oprema	737.990.029	778.124.957
Ostala (specifična) stalna materijalna sredstva	96.689	96.689
Dugoročni finansijski plasmani	63.637.599	63.232.811
Druga dugoročna potraživanja	6.868.258	5.849.030
Dugoročna razgraničenja	54.535	74.349
B) ODLOŽENA POREZNA SREDSTVA		
C) TEKUĆA SREDSTVA	289.385.110	268.015.228
Zalihe i sredstva namijenjena prodaji	37.044.879	41.040.653
Gotovina, kratkoročna potraživanja i kratkoročni plasmani	252.340.231	226.974.575
D) ODLOŽENA POREZNA SREDSTVA		
E) GUBITAK IZNAD VISINE KAPITALA		
POSLOVNA AKTIVA (A+B+C+D+E)	1.210.813.668	1.237.424.308
Izvanbilansna evidencija - vanbilansna aktiva	197.594.993	198.972.642
UKUPNO AKTIVA	1.408.408.661	1.436.396.950
P A S I V A		
A) KAPITAL	1.069.252.451	1.067.425.554
Osnovni kapital	634.573.580	634.573.580
Rezerve	169.867.415	158.643.395
Nerealizovani dobiti		10.415.182
Nerealizovani gubici		
Neraspoređena dobit	264.811.456	263.793.397
B) DUGOROČNA REZERVISANJA	31.401.311	32.485.779
C) DUGOROČNE OBAVEZE	-	-
D) ODLOŽENE POREZNE OBAVEZE	1.247.113	1.168.148
E) KRATKOROČNE OBAVEZE	56.192.996	72.089.520
Kratkoročne finansijske obaveze	-	5.867.490
Obaveze iz poslovanja	34.621.753	44.711.550
Obaveze iz specifičnih poslova	113.134	1.373
Obaveze po osnovu plaća, naknada i ost.prim.zaposlenih	9.699.086	9.915.657
Druge obaveze	7.770.135	7.929.367
Obaveze za PDV	3.444.887	3.489.823
Obaveze za ostale poreze i druge dažbine	80.299	93.943
Obaveze za porez na dobit	463.702	80.317
F) PASIVNA VREMENSKA RAZGRANIČENJA	52.719.797	64.255.307
G) ODLOŽENE POREZNE OBAVEZE		
POSLOVNA PASIVA	1.210.813.668	1.237.424.308
Izvanbilansna evidencija - vanbilansna pasiva	197.594.993	198.972.642
UKUPNO PASIVA	1.408.408.661	1.436.396.950

Generalni direktor
Mirsad Zaimović, dipl.ecc.

Izveštaj o gotovinskim tokovima za period od 01.01. do 31.12.2015. godine				
(INDIREKTNA METODA)				
	O p i s	Oznaka	IZNOS Tekuća godina	IZNOS Prethodna godina
	A. GOTOVINSKI TOKOVI IZ POSLOVNIH AKTIVNOSTI			
1	Neto dobit (gubitak) za period		79.595.020	78.587.866
	Usklađenje za:			
2	Amortizacija/vrijednost usklađivanja nematerijalnih sredstava	+	28.348.917	27.379.448
3	Gubici (dobici) od otuđenja nematerijalnih sredstava	+(-)	3.819	47.547
4	Amortizacija/vrijednost usklađivanja materijalnih sredstava	+	89.822.542	88.121.187
5	Gubici (dobici) od otuđenja materijalnih sredstava	+(-)	2.674.520	2.448.094
6	Usklađivanje iz osnova dugoročnih finansijskih sredstava	+(-)	(5.302.633)	(5.804.118)
7	Nerealizovani rashodi (prihodi) od kursnih razlika	+(-)	44.647	(17.626)
8	Ostala usklađivanja za negotovinske stavke i gotovinski tokovi koji se odnose na ulagačke i finansijske aktivnosti	+(-)	-	(6.683.013)
9	Ukupno (2 do 8)		115.591.812	105.491.519
10	Smanjenje (povećanje) zaliha	+(-)	3.995.775	3.274.702
11	Smanjenje (povećanje) potraživanja od prodaje	+(-)	4.251.177	(1.439.251)
12	Smanjenje (povećanje) drugih potraživanja	+(-)	4.490.942	3.083.135
13	Smanjenje (povećanje) aktivnih vremenskih razgraničenja	+(-)	1.633.992	(75.741)
14	Povećanje (smanjenje) obaveza prema dobavljačima	+(-)	(9.370.178)	(2.832.759)
15	Povećanje (smanjenje) drugih obaveza	+(-)	(792.360)	882.982
16	Povećanje (smanjenje) pasivnih vremenskih razgraničenja	+(-)	(12.541.016)	14.764.466
17	Ukupno (10 do 16)		(8.331.668)	17.657.534
18	Neto gotovinski tok od poslovnih aktivnosti (1+9+17)		186.855.164	201.736.919
	B. GOTOVINSKI TOKOVI IZ ULAGAČKIH AKTIVNOSTI			
19	Prilivi gotovine iz ulagačkih aktivnosti (20 do 25)		5.278.338	58.637.222
20	Prilivi iz osnova kratkoročnih finansijskih plasmana	+		
21	Prilivi iz osnova prodaje dionica	+		
22	Prilivi iz osnova prodaje stalnih sredstava	+	290.621	201.887
23	Prilivi iz osnova kamata	+	3.446.900	5.075.890
24	Prilivi od dividendi i učešća u dobiti	+	1.040.817	945.315
25	Prilivi iz osnova ostalih dugoročnih finansijskih plasmana	+	500.000	52.414.130
26	Odlivi gotovine iz ulagačkih aktivnosti (27 do 30)		71.093.714	171.706.987
27	Odlivi iz osnova kratkoročnih finansijskih plasmana	-		
28	Odlivi iz osnova kupovine dionica i udjela	-		945.294
29	Odlivi iz osnova kupovine stalnih sredstava	-	71.093.714	126.247.563
30	Odlivi iz osnova ostalih dugoročnih finansijskih plasmana	-	-	44.514.130
31	Neto priliv gotovine iz ulagačkih aktivnosti (19-26)			
32	Neto odliv gotovine iz ulagačkih aktivnosti (26-19)		65.815.376	113.069.765
	C. GOTOVINSKI TOKOVI IZ FINANSIJSKIH AKTIVNOSTI			
33	Prilivi gotovine iz finansijskih aktivnosti (34 do 36)		31.304.094	29.983.858
34	Prilivi iz osnova povećanja osnovnog kapitala	+		
35	Prilivi iz osnova dugoročnih kredita	+	231.640	688.330
36	Prilivi iz osnova kratkoročnih kredita	+	31.072.454	29.295.528
37	Odlivi gotovine iz finansijskih aktivnosti (38 do 41)		118.755.678	146.047.452
38	Odlivi iz osnova dugoročnih kredita	-	1.250.374	435.138
39	Odlivi iz osnova kratkoročnih kredita	-	33.182.961	29.881.460
40	Odlivi iz osnova isplaćenih dividendi	-	78.454.853	110.195.486
41	Odlivi iz osnova ostalih dugoročnih i kratkoročnih obaveza	-	5.867.490	5.535.368
42	Neto priliv gotovine iz finansijskih aktivnosti (33-37)			
43	Neto odliv gotovine iz finansijskih aktivnosti (37-33)		87.451.584	116.063.594
44	D. UKUPNI PRILIVI GOTOVINE (18+31+42)		186.855.164	201.736.919
45	E. UKUPNI ODLIVI GOTOVINE (18+32+43)		153.266.960	229.133.359
46	F. NETO PRILIV GOTOVINE (44-45)		33.588.204	
47	G. NETO ODLIV GOTOVINE (45-44)			27.396.440
48	H. Gotovina na početku izvještajnog perioda		121.598.334	148.977.148
49	I. Pozitivne kursne razlike iz osnova preračuna gotovine	+	23.244	26.862
50	J. Negativne kursne razlike iz osnova preračuna gotovine	-	-	9.236
51	K. Gotovina na kraju izvještajnog perioda (48+46-47+49-50)		155.209.782	121.598.334

Generalni direktor
Mirsad Zaimović, dipl.ecc.

Izveštaj o promjenama u kapitalu za period koji završava na dan 31.12.2015.

VRSTA PROMJENE NA KAPITALU	Dionički kapital i udjeli u d.o.o.	Nerealizovani dobiti/gubici po osn. fin. sr.	Ost. rezerve	Akumulir. neraspodj. dobit/ nepokriv. gubitak	UKUPNI KAPITAL (2+3+4+5)
1	2	3	4	5	6
1. Stanje na dan 31.12.2013. g.	634.573.580	6.199.886	158.643.395	301.572.747	1.100.989.608
2. Efekti promjena u račun.politikama	-	-	-	-	-
3. Efekti ispravki grešaka	-	-	-	(5.175.407)	(5.175.407)
4. Ponovo iskazano stanje na dan 31.12.2013., odn. 01.01.2014. g.	634.573.580	6.199.886	158.643.395	296.397.340	1.095.814.201
5. Efekti reval.materij.i nem.sredstava	-	-	-	-	-
6. Nerealizovani dobiti/gubici po osn. finansijskih sred.raspol. za prodaju	-	4.215.296	-	-	4.215.296
7. Kursne razlike nastale prevođenjem fin.izvještaja u valutu prezentacije	-	-	-	-	-
8. Neto dobit (gubitak) iskazana u bilansu uspjeha	-	-	-	78.587.866	78.587.866
9. Neto dobiti/gubici prizn.dir.u kapitalu	-	-	-	-	-
10. Objavljene dividende i drugi oblici rasp.i pokriće gubitka	-	-	-	(110.000.000)	(110.000.000)
11. Emisija dion.kapitala i drugi obl.poveć.ili smanj. osnovnog kapitala	-	-	-	(1.191.809)	(1.191.809)
12. Stanje na dan 31.12.2014.godine	634.573.580	10.415.182	158.643.395	263.793.397	1.067.425.554
13. Efekti promjena u rač.politikama	-	-	-	-	-
14. Efekti ispravki grešaka	-	-	-	-	-
15. Ponovo iskazano stanje na dan 31.12.2014.g., odn., 01.01.2015. g.	634.573.580	10.415.182	158.643.395	263.793.397	1.067.425.554
16. Efekti reval.materij.i nem.sredst.	-	-	-	-	-
17. Nerealizovani dobiti/gubici po osn.finans.sreds.raspol. za prodaju	-	808.838	-	-	808.838
18. Kursne razlike nastale prevođenj. fin.izvještaja u valutu prezentacije	-	-	-	-	-
19. Neto dobit (gubitak) iskazazana u bilansu uspjeha	-	-	-	79.595.020	79.595.020
20. Neto dobiti/gubici priznati u kapit.	-	-	-	-	-
21. Objavljene divid.i drugi oblici raspodj.dobiti i pokriće gubitka	-	-	-	(78.587.866)	(78.587.866)
22. Emisija dion.kapit.i dr.oblici poveć.ili smanj.osnovnog kapitala	-	-	-	10.905	10.905
23. Stanje na dan 31.12.2015.godine	634.573.580	11.224.020	158.643.395	264.811.456	1.069.252.451

Generalni direktor
Mirsad Zaimović, dipl.ecc.

Uprava je pripremila i uputila Nadzornom odboru, odnosno Skupštini Društva Izveštaj o poslovanju, koji uključuje finansijske izvještaje, izvještaj neovisnog revizora i Odluku o prijedlogu raspodjele dobiti za 2015. godinu. Skupština je donijela Odluku o usvajanju Izvještaja o poslovanju BH Telecom d.d. za period I-XII 2015. godine - revidirani, broj 00.1-1.1-385/16-18 od 30.06.2016. godine.

U Zabilješkama uz finansijske izvještaje data je izjava da su svi finansijski izvještaji u značajnoj mjeri sastavljeni u skladu sa Zakonom o računovodstvu i reviziji u Federaciji BiH i Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja (MSFI) i tumačenjima Međunarodnog odbora za računovodstvene standarde (IASB).

III. IZVJEŠTAJ O OBAVLJENOJ FINANSIJSKOJ REVIZIJI

1. Uvod

Dioničko društvo „BH Telecom“ Sarajevo (u daljem tekstu-Društvo) je privredno društvo koje samostalno obavlja djelatnost od 08.01.2002. godine, nakon reorganizacije ranijeg jedinstvenog preduzeća JP PTT Saobraćaja BiH Sarajevo i njegove podjele na JP „BH Pošta“ d.o.o. Sarajevo i JP „BH Telecom“ d.o.o. Sarajevo.

U to vrijeme Društvo je bilo organizovano kao društvo sa ograničenom odgovornošću, a nakon djelimične privatizacije provedene početkom 2003. godine, kojom je 9,9957 % kapitala privatizirano putem javne ponude dionica, Rješenjem Kantonalnog suda u Sarajevu, broj: UF/I-520/04, od 12.03.2004. godine, registrovano je kao dioničko društvo.

Osnivač Društva je Federacija BiH, a osnivačka prava u ime osnivača vrši Vlada Federacije BiH, putem Federalnog ministarstva prometa i komunikacija.

Osnovna djelatnost je pružanje telekomunikacijskih usluga fiksne i mobilne telefonije, internet usluga i prenos podataka na lokalnom, državnom i međunarodnom nivou.

Društvo je organizovano kao jedinstvena samostalna organizacija i ekonomsko-poslovna cjelina na funkcionalnom, tehnološkom, procesnom i teritorijalnom principu. U organizacionom smislu Društvo čine osnovne organizacione jedinice i njihove unutrašnje, niže organizacione jedinice. Organizacione jedinice i njihov djelokrug, rukovođenje, kao i pravila o organizaciji unutrašnjeg rada utvrđeni su Statutom, a detaljno razrađeni Pravilnikom o radu.

Skraćeni naziv Društva: „BH Telecom“ d.d. Sarajevo.

Sjedište Društva: ul. Franca Lehara broj 7, Sarajevo, Sarajevo-Centar.

Na dan 31.12.2015. godine, Društvo je imalo 3.367 zaposlenika, od čega 3.285 u stalnom radnom odnosu i 82 na određeno radno vrijeme.

2. Predmet, cilj i obim revizije

Predmet revizije su finansijski izvještaji Društva za 2015. godinu i usklađenost poslovanja sa važećim zakonskim i drugim relevantnim propisima.

Cilj naše revizije je da na osnovu provedene revizije izrazimo mišljenje da li su finansijski izvještaji pripremljeni u svakom značajnom pogledu u skladu sa važećom zakonskom regulativom i primjenjivim okvirom finansijskog izvještavanja. Revizija uključuje i procjenu da li Uprava i rukovodioci primjenjuju zakone i ostale važeće propise i akte, koriste li sredstva za odgovarajuće namjene u okviru propisanih i datih ovlaštenja, ocjenu finansijskog upravljanja, funkciju interne revizije i sistem internih kontrola uspostavljenih u svrhu zaštite imovine, kao i sposobnost da otkrivaju i sprječavaju značajno pogrešna prikazivanja u finansijskim izvještajima.

Revizija je obavljena u skladu sa internim planskim dokumentima revizije u decembru 2015. godine i junu 2016. godine.

Obzirom da je revizija obavljena na bazi uzorka i da postoje inherentna ograničenja u računovodstvenom sistemu i sistemu internih kontrola, postoji mogućnost da pojedine materijalno značajne greške mogu ostati neotkrivene.

Revizija je uključila i davanje preporuka za dalji rad za područja koja smo smatrali bitnim, a vezana su za finansijsko izvještavanje.

3. Postupanje po preporukama iz prethodnog izvještaja

Ured za reviziju institucija u Federaciji BiH od 2004. godine povremeno provodi revizije finansijskih izvještaja predmetnog klijenta. Prethodno provedenom revizijom za 2013. godinu dato je pozitivno mišljenje. Društvo je postupilo u skladu sa članom 16. stav 3. Zakona o reviziji institucija u Federaciji BiH i obavijestilo je Ured za reviziju i Federalno ministarstvo finansija o poduzetim aktivnostima na realizaciji datih preporuka u cilju prevazilaženja nepravilnosti identifikovanih u revizorskom izvještaju za 2013. godinu. U okviru izvršene finansijske revizije za 2015. godinu izvršena je provjera da li je postupljeno po preporukama datim u prethodno provedenoj reviziji. Na osnovu navedenog konstatovano je:

Društvo je **postupilo** po datim preporukama koje se odnose na:

- *poduzimanje aktivnosti na izmjenama važećeg granskog kolektivnog ugovora,*

Društvo je djelimično **postupilo** po datim preporukama koje se odnose na:

- *poštivanje svih usvojenih akata i procedura i praćenje njihove realizacije,*
- *unapređenje vođenja svih vrsta zaliha i svođenje istih na optimalni nivo,*
- *smanjenje troškova poslovanja,*
- *poštivanje usvojenih procedura za investicije u toku,*
- *računovodstveno evidentiranje troškova, potraživanja i obaveza u momentu stvaranja istih,*
- *pripremu tenderske dokumentacije, kriterija za dodjelu ugovora i proceduru testiranja uzoraka.*

U 2015. godini od strane Uprave za indirektno oporezivanje BiH izvršena je kontrola PDV-a po prijavi za period 01.02.2015.-31.03.2016. godine, istom nisu utvrđene dodatne porezne obaveze.

Reviziju finansijskih izvještaja za 2015. godinu obavio je vanjski revizor KMPG B-H d.o.o. Sarajevo. Dato je mišljenje s rezervom.

4. Sistem internih kontrola i interna revizija

Izvršena je procjena funkcionisanja sistema internih kontrola na osnovu provedene revizije određenih procesa poslovanja, kako bi se procijenila tačnost i pouzdanost podataka na kojima se baziraju finansijski izvještaji i usklađenost istih sa važećim i drugim propisima. Odgovornost za uspostavu sistema internih kontrola je na Upravi Društva, a osnov funkcionisanja istog je postojanje odgovarajućeg kontrolnog okruženja, kontrolnih aktivnosti i adekvatne procjene rizika poslovnih procesa. Polazni osnov za uspostavljenje kontrolnog okruženja je usvajanje adekvatne organizacione strukture i donošenje kvalitetnih internih akata.

Organizacija Društva utvrđena Statutom, detaljno je razrađena Pravilnikom o radu, u okviru kojeg su posebno uređeni organizacija rada, sistematizacija poslova i radnih mjesta, plate, dodaci i naknade plata. Tokom 2015. godine provedene su aktivnosti na pripremi reorganizacije Društva koji se primjenjuje od početka 2016. godine. Na nivou Društva sistematizovano je 5.075 radnih mjesta. Na datum prethodnog bilansa u Društvu je bilo 3.519 zaposlenika. U toku 2015. godine, Društvo je po različitim osnovama napustilo 206 zaposlenika od čega se najveći broj od 176 odnosi na odlazak u starosnu i prijevremenu starosnu penziju, dok su u istom periodu primljena 54 nova zaposlenika. Prijem zaposlenika vršen je u skladu sa vlastitim aktima, usklađenim sa Kolektivnim ugovorom za područje telekomunikacija u Federaciji BiH i Zakonom o radu. Od ukupnog broja novih zaposlenika, 6 je primljeno putem javnog oglasa, 42 nakon odrađenog pripravničkog staža, 4 prema aplikaciji, 1 zaposlenik se vratio sa neplaćenog odsustva, a 1 zaposlenik po presudi. U odnosu na prethodnu godinu broj zaposlenika manji je za 152, na dan 31.12.2015. godine bilo 3.367 zaposlenika, od čega 82 na određeno vrijeme. Prema prezentiranim podacima, u periodu od 04.01.2015. godine do 20.05.2015. godine 13 postojećih zaposlenika promijenili su radno pravni status sa određenog na neodređeno vrijeme. Kako je Vlada Federacije BiH od aprila 2015. godine obustavila novo upošljavanje i propisala način kada je moguće odobriti isto, prijem zaposlenika nakon toga vršen je po ugovorima o radu na određeno vrijeme, a nakon dobivanja potrebne saglasnosti za prijem.

Društvo je donijelo značajan broj internih akata kojima su uređene procedure i postupanja zaposlenika u obavljanju poslova i radnih zadataka, kao što su Pravilnik o računovodstvu, Pravilnik o računovodstvenim politikama, Pravilnik o finansijskom poslovanju, Pravilnik o nabavkama, Uputstvo o popisu imovine i obaveza, Pravilnik o pripremi, planiranju, realizaciji i kolaudaciji investicija i dr. Međutim, naprijed navedeni interni akti nisu bili dovoljni da se uspostavi funkcionalan sistem internih kontrola, što je dovelo do određenih propusta, a koji se odnose na slijedeće: vođenje investicija, vrednovanje i iskazivanje zaliha, izmjene finansijskih izvještaja, davanje avansa.

Kako je detaljno obrazloženo prethodno provedenim revizijama, Društvo je nakon izrade i predaje finansijskih izvještaja ovlaštenoj instituciji, zbog ispravke materijalno značajne greške u evidenciji poslovnih događaja, vršilo izmjene istih. Ove izmjene nisu imale uticaja na raspoređenu dobit dioničarima i odobrene donacije, već samo na neraspoređenu dobit. O naprijed navedenim izmjenama finansijskih izvještaja za 2011., 2012. i 2013. godinu, nisu pravovremeno donesene sve potrebne odluke, te je Skupština Društva naknadno, 25.05.2015. godine donijela Odluku o izmjeni i dopuni odluke o raspodjeli dobiti. Istom je

potvrđeno izvršeno umanjeno dobiti namjenjene za reinvestiranje od 6.101.391 KM (2011.g.), 7.058.138 KM (2012.g.) i 5.694.574 KM (2013.g.).

Odlukom Uprave Društva od 30.03.2015. godine, izvršena je izmjena finansijskih izvještaja za 2014. godinu u dijelu smanjenja iskazane obaveze poreza na dobit po poreznom bilansu u iznosu 46.749 KM. Kako je propisani rok za izradu poreznog bilansa 31.03. tekuće godine, a što je 30 dana nakon propisanog roka za izradu godišnjih finansijskih izvještaja, utvrđena konačna porezna obaveza po poreznom bilansu za 2014. godinu od 9.719.365 KM bila je manja od iskazane porezne obaveze u finansijskim izvještajima za 2014. godinu od 9.766.114 KM. Za navedeni iznos od 46.749 KM povećala se pozicija neto dobiti tekuće godine, uz istovremeno povećanje potraživanja po osnovu prenaplate poreza na dobit. Iako se ne radi o materijalno značajnoj grešci, izmjena je izvršena po zahtjevu vanjskog revizora.

Izmjena finansijskih izvještaja za 2015. godinu utvrđena je Odlukom Uprave Društva od 25.05.2016. godine. Knjigovodstvena evidencije imovine u upotrebi na osnovu obračunatih (procijenjenih) iznosa sredstava koja su zaključno sa 2015. godinom stavljena u upotrebu, a za koju nisu bili sačinjeni zapisnici o kolaudaciji, nije bila analitički uknjižena u knjigu stalnih sredstava već samo vrijednosno u finansijskom knjigovodstvu. Zbog navedenog, postojala je razlika između analitičke i sintetičke evidencije stalnih sredstava. Nakon predaje finansijskih izvještaja za 2015. godinu u agenciju FIA, Društvo je po skraćenom postupku sačinilo zapisnike o kolaudaciji cjelokupne imovine koja je zaključno sa 31.12.2015. godine bila stavljena u upotrebu i na osnovu tih zapisnika provelo analitičku evidenciju stalnih sredstava u upotrebi u knjizi stalnih sredstava. Nakon izvršenih kolaudacija i provođenja knjigovodstvene evidencije utvrđeno je odstupanje u vrijednosti uknjižene imovine po obračunatim iznosima (procjeni) i stvarno uknjižene imovine po zapisnicima. Na osnovu prednjeg, izmijenjeni su finansijski izvještaji za 2015. godinu, ukupan efekat razlike od 637.196 KM je povećanje troškova amortizacije i predstavlja smanjenje rezultata poslovanja u odnosu na finansijske izvještaje predate u agenciju FIA. Nakon izmjene finansijskih izvještaja 2015. godinu, izmjenjene izvještaje Skupština je usvojila 30.06.2016. godine.

Na upit Uprave o načinu klasifikacije naknadno utvrđenih rashoda iz ranijih godina, **interna revizija je, pored ostalog, skrenula pažnju da kontinuirane prepravke finansijskih izvještaja ostavljaju utisak nepouzdanosti istih i izražava se sumnja na neadekvatno funkcionisanje sistema internih kontrola.**

Društvo zastupa **Uprava** i čini je direktor i izvršni direktori. Na osnovu Odluke Vlade FBiH V. broj 684/2015 od 18.06.2015. godine o davanju prethodne saglasnosti o imenovanju Generalnog direktora Društva, Nadzorni odbor je Odlukom od 18.06.2015. godine imenovao Generalnog direktora na period od 4 godine počev od 19.06.2015. godine.

Nadzorni odbor čini predsjednik i 6 članova. Nadzornom odboru je 30.08.2015. godine istekao mandat, od kada je Odlukama Vlade FBiH (21.09.2015. i 06.01.2016.) imenovan privremeni Nadzorni odbor ispred državnog kapitala na period od tri mjeseca, odnosno do okončanja konkursne procedure, najduže do 22.07.2016. godine.

Odbor za reviziju čini predsjednik i 2 člana, isti podnosi Upravi i Nadzornom odboru mjesečne izvještaje o radu i radu Odjela za internu reviziju.

Odjel za internu reviziju prema Pravilniku o unutrašnjoj organizaciji ima 7 sistematiziranih radnih mjesta i Direktora koji nije zaposlenik Društva, već sa Društvom ima ugovor o angažmanu. U 2015. godini u Odjelu je bilo 4 revizora i administrator. Odjel je za 2015. godinu sačinio Studiju rizika i Program rada prema kojem je obavljao revizije: informacionih sistema, upravljanje ljudskim resursima, potraživanja od zaposlenih, upravljanje zalihama, sudski postupci, provođenje datih preporuka i dr. Za konstatovane nepravilnosti date su preporuke radi njihovog otklanjanja.

Potrebno je uspostaviti adekvatnu saradnju između Izvršne direkcije za investicije i Izvršne direkcije za ekonomsko finansijske poslove, te poboljšati funkcionisanje sistema internih kontrola u dijelu poštivanja usvojenih procedura vezanih za iskazivanje investicije u toku, njihove kolaudacije, kako ne bi dolazilo do izmjene finansijskih izvještaja za prethodnu godinu.

5. Planiranje i izvještavanje

Trogodišnji plan poslovanja za period 2015.–2017. godinu Uprava Društva donijela je 30.09.2014. godine. Nadzorni odbor ga je usvojio 09.10.2014. godine, a Skupština 31.10.2014. godine. Plan je sačinjen u skladu sa Statutom, Pravilnikom o planiranju, usvojenoj Metodologiji planiranja, Smjernicama za izradu trogodišnjeg plana poslovanja, te Strategijom razvoja dioničkog društva.

Svi podaci iz Trogodišnjeg plana poslovanja za period 2015.–2017. godina, a koje se odnose na 2015. godinu izdvojene su kao posebna cjelina pod nazivom Godišnji operativni plan poslovanja dioničkog društva BH Telecom Sarajevo za 2015. godinu, koji je u potpunosti usaglašen sa Trogodišnjim planom poslovanja i usvojen od strane Uprave Društva 13.01.2015. godine.

Donesen je Rebalans plana poslovanja koji je usvojio Nadzorni odbor 27.08.2015. godine, a Skupština Društva 21.09.2015. godine. Razlozi za revidiranje Plana poslovanja su odstupanja očekivanih rezultata za 2014. godinu u odnosu na podatke koji su bili osnova za izradu Plana za 2015. godinu. Uprava Društva dana 13.10.2015. godine usvojila je Revidirani godišnji operativni plan poslovanja Društva za 2015. godinu. U 2015. godini Revidiranim planom predviđena su investicijska ulaganja 105.449.917 KM. Ukupni iznos sredstava planiranih za investicijske aktivnosti sastoje se od liste započetih investicija 01.01.2015. godine 20.251.031 KM i operativnog plana investicijskih aktivnosti za 2015. godinu 85.198.886 KM. Ostvarena investicijska ulaganja iskazana su 103.340.917 KM ili 98%.

Finansiranje ulaganja planirano je iz tekućeg priliva po osnovu prihoda od telekomunikacijskih i ostalih usluga i prihoda od finansiranja, kao i sredstava na računima kod poslovnih banaka.

Osnovne ekonomske kategorije planirane su u slijedećim iznosima:

R. br.	Pozicija	Ostvareno u 2014. godini	Plan za 2015. godinu	Rebalans Plana 2015.	Ostvareno u 2015. g.	Indeks (6:3)	Indeks (6:5)
1	2	3	4	5	6	7	8
I	Prihodi	576.826.501	582.852.000	560.237.000	547.902.947	95	98
II	Rashodi	488.519.270	468.800.000	490.222.000	458.672.617	94	94
III	Dobit prije poreza (I-II)	88.307.231	114.052.000	70.016.000	89.230.330	101	127

U 2015. godini iskazan je ukupan prihod 547.902.947 KM, što je u odnosu na Rebalans plana manje za 12.334.053 KM, a u odnosu na prethodnu godinu za 28.923.554 KM. Smanjenje ukupnog prihoda posljedica je smanjenja prodaje robe i učinaka na domaćem i inostranom tržištu, smanjenje prihoda od kamata na oročena sredstva, te smanjenjem prihoda ostvarenih po osnovu ugovora sa ino operaterima.

Rashodi u 2015. godini iskazani su 458.672.617 KM, što je u odnosu na Rebalans plana manje za 31.549.383 KM, a u odnosu na prethodnu godinu za 29.846.653 KM. Smanjenje rashoda najvećim dijelom je rezultat smanjenja: troškova plata i ostalih primanja zaposlenika i drugih fizičkih lica, troškova sirovina i materijala, troškova reklame i sponzorstva i troškova premija osiguranja.

U 2015. godini iskazan je finansijski rezultat (dobit) 89.230.330 KM i u odnosu na prethodnu godinu veći je za 923.099 KM. Prema izvještaju o poslovanju na dan 31.12.2015. godine u Društvu je bilo 3.367 zaposlenika, od čega 3.285 na neodređeno i 82 na određeno vrijeme.

Uprava Društva prati izvršenje Plana poslovanja na osnovu mjesečnih, kvartalnih, polugodišnjih i godišnjih izvještaja, te putem resornog ministarstva izvještava Vladu Federacije BiH o realizaciji plana i programa, u skladu sa Zakonom o javnim preduzećima u Federaciji BiH.

Skupština Društva je 30.06.2016. godine usvojila Revidovani izvještaj o godišnjem poslovanju za 2015. godinu.

6. Izvršenje plana poslovanja

6.1 Prihodi

Prihodi ostvareni u obračunskom periodu iskazani su kako slijedi:

	01.01. - 31.12.2015.	01.01. - 31.12.2014.
PRIHODI	547.899.579	576.780.903
Poslovni prihodi	534.734.174	551.196.576

Finansijski prihodi	5.481.715	7.084.528
Ostali prihodi i dobici	6.373.763	18.452.416
Prihodi iz osnova promjena rač. politika	1.309.927	47.383

6.1.1 Poslovni prihodi

Poslovni prihodi su prihodi od prodaje: robe, učinaka na domaćem i na stranom tržištu, prihodi aktiviranja ili potrošnje robe i učinaka i ostali poslovni prihodi. Ostvareni su 534.734.174 KM i u ukupnim prihodima učestvuju sa 98 %. U odnosu na prethodnu godinu manji su za 16.462.402 KM ili 3 %.

Pad poslovnih prihoda posljedica je pada prihoda BH Line mreže od 5 % do kojeg je došlo zbog smanjenja broja pretplatnika fiksne telefonije, supstitucije klasične telefonije te komuniciranje putem internet aplikacija: Skype, Viber, Whats App i drugih IP usluga, niže cijene za pojedine usluge kao i primjena novih cijena terminacije poziva i dr. U dijelu paketske mreže (BiHpak, BiHnet, BUNDLE) ostvareno je povećanje prihoda od 11 % i najvećim dijelom se odnosi na povećanje prihoda od Moja TV usluge.

Prihodi od prodaje učinaka na domaćem tržištu iskazani 453.741.928 KM su prihodi od prodaje usluga pravnim i fizičkim licima na domaćem tržištu. Društvo ostvaruje prihode od usluga fiksne i mobilne telefonije, BiHpak, BiHnet VPN usluge, a prihodi se evidentiraju po svakoj vrsti usluge (pristupna taksa, pretplata, priključak, dodatne usluge itd).

Prihodi od prodaje učinaka na stranom tržištu iskazani 37.640.746 KM su prihodi od usluge saobraćaja za pravna lica, fiksna i GSM. U okviru ovog prihoda evidentiran je i procijenjeni prihod sa međunarodnim operaterima sa kojima nije izvršeno međusobno usaglašenje na dan 31.12.2015. godine.

Prihodi od prodaje robe na domaćem tržištu iskazani 34.118.045 KM, ostvareni su prodajom terminalne opreme i u odnosu na prethodnu godinu veći su za 13 %.

Ostali poslovni prihodi iskazani su 8.312.689 KM. Ove prihode najvećim dijelom čine prihodi od zakupa (zemljišta, građevina i vodova) od 5.084.192 KM, od donacija 1.760.378 KM, od naplata šteta od osiguranja 470.374 KM i prihodi od penala 264.780 KM. Ostali nespomenuti prihodi od 559.939 KM odnose se na prihode od refakcija-povrata PDV-a iz inostranstva i naplate šteta za neizvršenja u ugovorenim rokovima.

U okviru prihoda od zakupa iskazan je prihod od 31.903 KM koji se najvećim dijelom 27.903 KM odnosi na zakup na lokaciji GSM bazne stanice Stari Majdan po Ugovoru iz 2009. godine. **Naknadnom kontrolom Ugovora, utvrđeno je da nije vršeno fakturisanje predmetne usluge zakupa, pa je u 2015. godini jednokratno fakturisano korištenja zakupa za period 2010.-2015. godina što nije u skladu sa odredbama Ugovora kao i sa tačkama 22. i 92. Okvira za sastavljanje i prezentiranje finansijskih izvještaja.**

6.1.2 Finansijski prihodi

Finansijski prihodi iskazani su 5.481.715 KM i 23 % su manji odnosu na prethodnu godinu zbog smanjenja oročenih sredstava i smanjenja visine kamatne stope na oročena sredstva. U okviru istih, najznačajnije su kamate 3.446.899 KM, pozitivne kursne razlike 993.999 KM i prihodi od ulaganja u "Eutelsat" od 1.040.817 KM.

6.1.3 Ostali prihodi

Ostali prihodi i dobici iskazani su 6.373.763 KM, u najvećem dijelu odnose se na naplaćena prethodno ispravljena potraživanja od prodaje 3.545.988 KM, otpis obaveza i ukinuta rezervisanja 2.428.934 KM i prihode od prodaje opreme 290.621 KM.

Naplaćena ispravljena potraživanja od 3.545.988 KM odnose se na prihode od naplate prethodno ispravljenih potraživanja 3.489.807 KM i naplate otpisanih potraživanja 56.181 KM.

Otpis obaveza i ukinuta rezervisanja od 2.428.934 KM odnose se najvećim dijelom na naknadno odobrene rabate 384.952 KM, ukinuta rezervisanja za otpremnine 301.451 KM, prihod od otpisanih obaveza 209.000 KM.

6.1.4 Prihodi od računovodstvenih procjena

Prihodi od računovodstvenih procjena iskazani su 1.309.927 KM, a odnose se na zatvaranje procjena iz 2014. godine.

6.2 Rashodi

U finansijskim izvještajima iskazani su rashodi 458.672.617 KM, a njihova struktura je slijedeća:

	01.01.-31.12.2015.	01.01.-31.12.2014
RASHODI	458.672.617	488.519.270
Poslovni rashodi:	438.973.111	469.770.267
Nabavna vrijednost prodane robe	41.174.537	38.053.360
Materijalni troškovi	15.495.615	17.684.735
Troškovi plaća i ostalih ličnih primanja	127.415.262	131.684.656
Troškovi proizvodnih usluga	48.694.571	56.048.940
Amortizacija	118.171.460	115.500.638
Troškovi rezerviranja	4.932.155	4.208.864
Nematerijalni troškovi	83.116.231	109.371.077
Povećanje vrijednosti zaliha učinaka	(26.720)	(2.782.003)
Financijski rashodi	1.152.509	1.473.510
Ostali rashodi i gubici	12.761.974	15.803.261
Rashodi na temelju usklađivanja vrijednosti imovine	1.699.683	989.563
Rashodi iz osnova promjene račun. politika i ispravki neznačajnih grešaka iz ranijih godina	4.017.451	86.858
Rashodi i gubici iz osnova prodaje i usklađivanja vrijednosti sredstava namijenjenih prodaji i obustavljenog poslovanja	67.889	395.811

6.2.1 Poslovni rashodi

Poslovni rashodi iskazani su 438.973.111 KM, a čine ih: nabavna vrijednost prodane robe 41.174.537 KM, materijalni troškovi 15.495.615 KM, troškovi plata i ostalih ličnih primanja zaposlenih 127.415.262 KM, troškovi proizvodnih usluga 48.694.571 KM, amortizacija 118.171.460 KM, troškovi rezerviranja 4.932.155 KM i nematerijalni troškovi 83.116.231 KM.

Nabavna vrijednost prodane robe iskazana je 41.174.537 KM. Ista se odnosi na troškove nabavke terminalne opreme, telefonskih aparata za pružanje asemblirane usluge fiksne i mobilne mreže. Prodaja terminalne opreme uz asembliranu uslugu uglavnom se vrši sa odgodom plaćanja, na 12 i 24 mjeseca.

6.2.1.1 Materijalni troškovi

Materijalni troškovi iskazani su 15.495.615 KM, a najznačajniji su: utrošak SIM kartica, prepaid materijala (bonovi i start paketi, SIM za testiranje), sirovine i materijal za uredske prostorije i održavanje 4.049.032 KM, utrošena električna energija i gorivo 9.412.043 KM, utrošeni rezervni dijelovi 1.557.860 KM, otpis sitnog inventar i otpisa službene odjeće i obuće 427.401 KM i nepokrivena razlika u cijeni materijala 29.279 KM.

6.2.1.2 Troškovi plata i ostalih ličnih primanja

U okviru poslovnih rashoda značajni su izdaci za plate i naknade plata, a njihova struktura je:

Troškovi plata i ostalih primanja zaposlenih	127.415.262
Troškovi plata i naknada plata zaposlenih	100.665.453
Troškovi ostalih primanja i naknada prava zaposlenih	24.211.647
Troškovi službenih putovanja zaposlenih	900.274
Troškovi naknada članovima odbora, komisija i sl.	230.897
Troškovi naknada ostalim fizičkim licima	1.406.991

Troškovi plata i ostalih primanja zaposlenih iskazani su 127.415.262 KM. U okviru istih najveći su troškovi plata i naknada plata zaposlenih 100.665.453 KM, a čine ih: neto plate, sve vrste doprinosa, porez

na dohodak, naknade plata za vrijeme godišnjeg odmora i ostale naknade koje se plaćaju u skladu sa usvojenim aktima.

Obračun plata i naknada vrši se na osnovu pojedinačnih ugovora o radu, u skladu sa važećim zakonskim propisima i aktima Društva, Kolektivnim ugovorom za područje telekomunikacija u FBiH i Pravilnikom o radu. Prilogom broj 3. Pravilnika o radu-Plate, dodaci i naknade plata u Društvu na jedinstven način su regulisani osnovna plata, dodaci na osnovnu platu, kriteriji za utvrđivanje doprinosa zaposlenika na radu, plate zaposlenika na radu, naknade plate, dodatna primanja i naknade koje terete troškove poslovanja.

Plate i naknade plata predsjednika, članova Uprave i sekretara Društva obračunavaju se i isplaćuju u skladu sa Zakonom o privrednim društvima, Zakonom o platama i drugim materijalnim pravima članova organa upravljanja institucija u FBiH i javnim preduzećima u većinskom vlasništvu FBiH, aktima Društva i ugovora o angažmanu, na koje je saglasnost dalo resorno Federalno ministarstvo prometa i komunikacija. Osnovna neto plata predsjednika Uprave iznosi 5,0; izvršnih direktora 4,75; a Sekretara Društva 4,25 prosječnih mjesečnih neto plata isplaćenih u Federaciji BiH u prethodna tri mjeseca prema posljednjem objavljenom podatku Federalnog zavoda za statistiku, uvećana za materijalna prava po osnovu minulog rada.

U 2015. godini najveća neto plata isplaćena je 4.599 KM, a najniža 682 KM, dok je prosječna neto plata na nivou Društva iznosila 1.727 KM.

Troškovi ostalih primanja, naknada i prava zaposlenih iskazani su 24.211.647 KM. U okviru ovih troškova najznačajniji su: naknade za topli obrok 11.044.630 KM, regres za godišnji odmor 3.825.826 KM, izdaci za otpremnine za odlazak u penziju 2.174.070 KM, naknade troškova prevoza na posao i sa posla 1.767.726 KM, izdaci za pomoć u slučaju teškog invaliditeta 1.055.264 KM, izdaci za jubilarne nagrade 730.550 KM, izdaci za pomoć u slučaju smrti 772.230 KM, ostali izdaci za materijalna prava zaposlenih iz granskog kolektivnog ugovora 683.063 KM.

Navedene naknade isplaćuju se sukladno Pravilniku o radu, Kolektivnim ugovorom za područje telekomunikacija u FBiH i pojedinačno donesenim odlukama Uprave Društva.

Naknade za topli obrok obračunavaju se i isplaćuju u skladu sa mjesečnim Odlukama o visini naknade za ishranu u toku rada donesenih u skladu sa članom 66. Kolektivnog ugovora za područje telekomunikacija u Federaciji BiH u iznosu od 2 % prosječne mjesečne neto plate isplaćene u Federaciji BiH, prema posljednjem objavljenom podatku Federalnog zavoda za statistiku i na osnovu evidencije o prisustvu na radu. Za mjesec decembar visina dnevne naknade za topli obrok iznosila je 16,52 KM.

Obračun i isplate naknade za prevoz na posao i sa posla vrši se prema Pravilniku o radu, kojim je regulisano da zaposleniku kojem je mjesto prebivališta udaljeno od mjesta rada najmanje 2 kilometra ima pravo na naknadu troškova prevoza na posao i sa posla u visini mjesečne karte gradskog, prigradskog ili međugradskog prometa, o čemu prilažu odgovarajuće dokaze. Odluke o isplati naknade za troškove prevoza zaposlenika koji imaju pravo na iste donose se mjesečno.

Prema Pravilniku o radu zaposleniku pripada regres za korištenje godišnjeg odmora u visini od 70% ostvarene prosječne plate svih zaposlenih u Društvu, u mjesecu koji prethodi isplati regresa. Regres za godišnji odmor obračunat je i isplaćen na osnovu Odluke Uprave Društva o visini i načinu isplate regresa za godišnji odmor za 2015. godinu u iznosu od 1.206 KM po zaposleniku koji su ostvarili pravo na isti. Za zaposlenike kod kojih je 70 % njihove plate niže od utvrđenog iznosa regresa, obračunati su i uplaćeni pripadajući porez i doprinosi.

Novčane pomoći u slučaju smrti radnika i teže bolesti zaposlenika i članova uže porodice obračunavani su i isplaćivani na osnovu pojedinačnih zahtjeva zaposlenika i izdatih rješenja sa utvrđenom visinom naknade u skladu sa Pravilnikom o radu, kolektivnim ugovorom i važećom zakonskom regulativom na osnovu podnesenog zahtjeva.

Izdaci za jubilarne i druge nagrade i izdaci za otpremnine prilikom odlaska u penziju i sporazumne otpremnine isplaćuju se prema Pravilniku o radu, važećim Kolektivnim ugovorom i pojedinačno donesenim rješenjima ili odlukama Uprave Društva sa utvrđenom visinom naknade. U skladu sa navedenim aktima, na ime otpremnine prilikom odlaska u penziju zaposleni imaju pravo na 6 prosječnih plata isplaćenih u Društvu u prethodna tri mjeseca. Iznos otpremnine obračunat iznad visine šest neto plata u FBiH prema zadnjem

statističkom podatku podliježe obračunu i plaćanju poreza na dohodak. U 2015. godini pravo na penziju ostvarilo je 112 zaposlenika.

Ostali izdaci za materijalna prava zaposlenih isplaćeni su na ime sporazumne otpremnine, rođenje djeteta, kotizacije za seminare i savjetovanja, troškovi školovanja zaposlenih i sl. utvrđena su Pravilnikom o radu i granskim kolektivnim ugovorom, a isplata je vršena na osnovu izdatih rješenja ili odluke sa utvrđenom visinom naknade.

Troškovi službenih putovanja zaposlenih iskazani su 900.274 KM, a čine ih: dnevnice za službena putovanja u zemlji 296.517 KM i inostranstvu 97.639 KM, putni troškovi i noćenje u zemlji 266.327 KM i inostranstvu 61.513 KM, troškovi prevoza za službeni put u zemlji 42.644 KM, troškovi prevoza za službeni put u inostranstvu 21.355 KM, upotreba vlastitog automobila u poslovne svrhe 13.901 KM, te pripadajući porezi i doprinosi. Društvo je Pravilnikom o radu utvrdilo politike naknada troškova za službena putovanja.

Troškovi naknada članovima odbora, komisija i sl. odnose se na isplate članovima Nadzornog odbora 101.771 KM, naknade članovima Odbora za reviziju 66.579 KM i naknade članovima Skupštine Društva 1.000 KM, te pripadajući porezi na dohodak i doprinosi. Obračun naknada predsjedniku i članovima Nadzornog odbora i Odbora za reviziju vrši se prema zakonskim propisima, Prethodnim suglasnostima Federalnog ministra prometa i komunikacija, te Ugovorima o angažmanu. Predsjedniku Nadzornog odbora pripada naknada u visini od dvije prosječne neto plate po zaposlenom ostvarene u Federaciji BiH u prethodna tri mjeseca prema posljednim objavljenim podacima Federalnog zavoda za statistiku, dok članovi Nadzornog odbora imaju pravo na novčanu naknadu u visini od 80% novčane naknade predsjednika Nadzornog odbora. U Društvu su u 2015. godini održane dvije sjednice Skupštine Društva na kojima je prisustvovao i predstavnik državnog kapitala, koji po svakoj sjednici ima pravo na isplatu po 500 KM na osnovu date saglasnosti resornog ministarstva.

Troškovi naknada ostalim fizičkim licima iskazani 1.406.991 KM odnose se na isplate po osnovu: ugovora o djelu 25.030 KM, ugovora o privremenim i povremenim poslovima 591.587 KM (bruto) i naknade za ferijsku praksu 51.028 KM, naknade za pripravnike 401.013 KM, te pripadajući porezi na dohodak i doprinosi.

U 2015. godini u Društvu je ukupno zaključeno devet Ugovora o djelu uglavnom radi pružanja usluga vještačenja, davanja stručnog mišljenja i usluga stručne analize.

Ugovori o privremenim i povremenim poslovima iskazani su 591.586 KM (neto naknada 332.463 KM i pripadajući porezi i doprinosi 259.123 KM). Poslovi za koje se zaključuju ugovori sa fizičkim licima su uglavnom poslovi koji su uključeni u poslove i radne zadatke sistematizovanog radnog mjesta. Navodimo primjer: izrada i početne popune tabela za stavke planiranja; kompletiranje dokumentacije vezane za IOS-e; pregledi i anize okončanih predmeta; poređenje podataka iz evidencije dioničara; pripremanje dokumentacije za arhiviranje; knjigovodstvena identifikacija stalnih sredstava; pregled ispravnosti izvještaja nakon popisa imovine i obaveza i slično.

Ugovori za obavljanje privremenih i povremenih poslova zaključivani su na duži period. Navodimo primjer: poslovi popisivanja dokumenata sadržanih u spisima i pripremanje istih za arhiviranje od 04.11.2014. do 01.01. 2016. godine, svako dva mjeseca u kontinuitetu.

Drugi ugovor - poslovi popisivanja dokumenata sadržanih u spisima i pripremanje istih za arhiviranje od 09.12.2014. do 12.02. 2016. godine, svako dva mjeseca u kontinuitetu.

Navedeno nije u skladu sa odredbama člana 136. Zakona o radu (koji je važio do 20.08.2015. godine), odnosno člana 166. novog Zakona o radu i Pravilnika o radu Društva, kojima je regulisano da zaključivanje ugovora za obavljanje privremenih i povremenih poslova može trajati 60 dana u toku kalendarske godine.

Ukoliko se radi o poslovima čije obavljanje zahtjeva stalnost, treba zaključiti ugovor o radu na neodređeno, odnosno određeno vrijeme.

Ugovore o privremenim i povremenim poslovima zaključivati samo za poslove koji nisu sistematizovani Pravilnikom o radu i samo u slučajevima i na način predviđen članom 166. Zakona o radu.

6.2.1.3 Troškovi proizvodnih usluga

Troškovi proizvodnih usluga iskazani su 48.694.571 KM. U okviru ovih troškova najznačajniji su: usluge održavanja 22.909.325 KM, zakupi 14.929.624 KM, troškovi reklame i propagande 10.567.767 KM.

Troškovi usluga održavanja iskazani 22.909.325 KM najvećim dijelom se odnose na usluge održavanja softvera, informatičke opreme 12.045.514 KM, usluge tekućeg i investicionog održavanja opreme 7.258.208 KM, održavanje mrežne infrastrukture 1.983.920 KM, usluge održavanja transportnih sredstava 501.256 KM, zaštitarske usluge 489.859 KM, te usluge održavanja zgrada 452.026 KM. Navedene usluge izvršene su na osnovu sklopljenih ugovora.

Troškovi zakupa iskazani su 14.929.624 KM. U okviru istih najveći dio se odnosi na: zakupe poslovnih prostora u zemlji 5.862.072 KM, zakupi zemljišta, prostora ili dijela krova za smještaj objekata i opreme u zemlji 5.929.892 KM (najčešće za bazne stanice), zakup vodova fiksne mreže u iznosu od 1.665.429 KM i mobilne mreže 1.373.280 KM. Zakupi vodova mobilne i fiksne mreže odnose se na iznajmljene vodove od strane domaćih operatera (HT d.d. Mostar, M:tel) i ino telekom operatera (HT d.d. Zagreb i dr.). Troškovi zakupa se vrše na osnovu zaključenih ugovora i ispostavljenih mjesečnih faktura na različitim lokacijama, kako u gradskim, tako i u prigradskim područjima. Radi se o iznajmljenim prostorima od privrednih društava, općina, škola, vjerskih objekata i fizičkih lica.

Troškovi reklame i sponzorstva iskazani su 10.567.767 KM. U okviru ove pozicije iskazani su troškovi reklame i propagande po više osnova, od čega su najznačajniji: troškovi reklame i propagande 9.431.859 KM, sponzorstva 100.348 KM i reklama za lojalnost kupaca 1.014.401 KM. Troškovi reklame i propagande najvećim dijelom odnose se na marketinške usluge u elektronskim i printanim medijima, TV stanica, izradu reklamnih spotova i ostale vrste oglašavanja. Na prijedlog Izvršne direkcije za razvoj poslovanja Uprava svake godine donosi odluku o odobravanju sredstava za nabavku medijskog prostora, odabir i učešće pojedinih TV stanica zasniva se na analizi više međusobno povezanih parametara, kao što su: opća teritorijalna pokrivenost TV signalom, pokrivenost populacije i gledanost ukupnog TV programa, atraktivnost i gledanost pojedinih programa i emisija, ekskluzivnost prenosa značajnih manifestacija i događaja, količina vlastite reprodukcije i pokrivenost lokalnih zajednica.

Troškovi reklame i sponzorstva nastaju na osnovu sponzorskih ugovora za usluge reklamiranja od strane sportskih društava, udruženja i pojedinaca sa različitih sportskih, kulturnih i drugih manifestacija.

Utrošena roba za sprovođenje programa lojalnosti kupaca odnosi se na troškove nastale po osnovu dodijeljenih aparata i uređaja u vidu poklona najprofitabilnijim i najlojalnijim korisnicima usluga Društva, a u cilju realizacije programa lojalnosti. Uglavnom se radi o laptopima, mobitelima i fotoaparatima. S tim u vezi, Izvršna direkcija za razvoj poslovanja i Direkcija za prodaju i podršku sačinile su kriterije, kategorije i vrijednosti nagrada za ove korisnike. Na prijedlog istih direkcija, odlukama Uprave od 28.04.2015. godine, aparati i uređaji u vrijednosti od 954.949 KM podijeljeni su ovim korisnicima.

6.2.1.4 Amortizacija i troškovi rezervisanja

Troškovi amortizacije iskazani su 118.171.460 KM. Obračun se vrši linearnom metodom sa svrhom potpune amortizacije materijalne i nematerijalne imovine tokom procijenjenog vijeka trajanja, odvojeno za svako pojedinačno sredstvo, prema usvojenim računovodstvenim politikama (tačka 7.1.2. Izvještaja).

Troškovi rezervisanja iskazani su 4.932.155 KM, a odnose se na rezervisanja za neiskorištene godišnje odmire zaposlenika 3.914.405 KM i rezervisanja za troškove po započetim sudskim sporovima 1.017.750 KM.

6.2.1.5 Nematerijalni troškovi

Nematerijalni troškovi iskazani su 83.116.232 KM, a najznačajniji su: troškovi sadržaja Moja TV 14.675.173 KM, troškovi poreza, naknada, taksi i drugih dažbina na teret pravnog lica 13.830.808 KM, telefonske usluge u inostranstvu 13.009.515 KM (fiksna 7.883.411 KM i mobilna 5.126.104 KM), troškovi interkonekcije za priključnu taksu i za nacionalni saobraćaj 12.233.969 KM, usluge posredovanja 12.047.123 KM, pismonosne usluge u zemlji 9.377.950 KM, ostale poštanske i telekomunikacijske usluge 2.843.140 KM, ostali nematerijalni troškovi 1.824.938 KM, komunalne usluge 995.594 KM, razne članarine (Komore, Turističke zajednice i ostale članarine) 616.421 KM, reprezentacija 474.303 KM, troškovi premija osiguranja 346.738 KM, te bankarske i usluge platnog prometa 318.948 KM.

Troškovi sadržaja Moja TV iskazani su 14.675.173 KM, a odnose se na ekskluzivni otkup prava emitovanja svjetskih TV kanala različitih satelitskih i telekomunikacijskih kompanija po osnovu prodaje programa i kanala za Moju TV u skladu sa ugovorima.

Telefonske mobilne usluge u inostranstvu iskazane su 5.126.104 KM i manje su u odnosu na prethodnu godinu za 13.606.569 KM ili 72%. Smanjenje se u najvećem dijelu odnosi na smanjenje nacionalne govorne usluge i smanjenja međunarodnih roaming usluga. Na smanjenje troškova nacionalne govorne usluge u najvišoj mjeri su utjecale niže cijene terminacije u druge BiH mreže, propisane od strane RAK-a, smanjenje polaznog saobraćaja prema drugim mrežama M:tel-a i HT Mostar.

Usluge posredovanja iskazane su 12.047.123 KM, a najvećim dijelom odnose se na provizije date posrednicima 11.774.482 KM, pravnim i fizičkim licima, po osnovu prodaje paketa i ultra kartica mobilne mreže, temeljem ugovora. Pored redovne, ugovorene provizije, distributerima se odobravaju i posebne stimulacije u ovisnosti od ostvarene prodaje, na osnovu Odluke Uprave o isplati stimulacija ovlaštenim distributerima za prodaju vrijednosnica BH Telecoma. Najznačajniji posrednici su „Satelit Plus“ d.o.o. Čitluk, „POS“ d.o.o. Posušje, „Unimedia“ d.o.o. Gradačac, „Uncro Team“ d.o.o. Tuzla, „Riva“ d.o.o. Tuzla, „Tobacco Press“ d.o.o. Mostar.

Pismonosne usluge i ostale poštanske i telekomunikacijske usluge iskazane su 12.221.090 KM, a najvećim dijelom se odnose ugovorene usluge za štampanje, kovertiranje, otpremu i naplatu telefonskih računa za mobilnu i fiksnu mrežu, ADSL usluge, usluge "Moja TV" putem pošte. Navedeni troškovi su smanjeni u odnosu na prethodnu godinu najviše radi ukidanja Opomena pred isključenje s povratnicom za neplaćene račune i raskida ugovora o naplati računa za telekomunikacijske usluge na šalterima pošta i komercijalnim bankama obzirom da BH Telecom ima organiziranu naplatu računa bez provizije na šalterima Telecom centara.

Ostali nematerijalni troškovi iskazani su 1.824.938 KM, a odnose se na stipendije učenicima i studentima, usluge studentskih servisa, troškove oglasa u štampi, troškovi pretplata na stručna izdanja, troškove tehničkih pregleda vozila i registracija, te ostali nematerijalni troškovi.

Troškovi reprezentacije iskazani su 474.303 KM, a regulisani su Odlukom o korištenju reprezentacije u dioničkom društvu BH Telecom za 2015. godinu. Troškovi reprezentacije odnose na izdatke po osnovu ugostiteljskih usluga, nabavke proizvoda koji se daju u vidu poklona, kao i izdatke za robu, materijal i usluge koje korisnik reprezentacije koristi isključivo za potencijalne ili postojeće poslovne partnere i koji su povezani sa obavljanjem djelatnosti ili uspostavljanja poslovne saradnje. Visina troškova reprezentacije generalnom direktoru i izvršnim direktorima, članovima Uprave, kao i direktorima regionalnih direkcija utvrđena je mjesečnim iznosima. Prema navedenoj Odluci, Generalnom direktoru odobrena je reprezentacija u mjesečnom iznosu od 4.000 KM, izvršnim direktorima u iznosima po 1.800 KM, direktorima direkcija od 1.000 KM do 1.800 KM, zavisno od veličine direkcije, dok se ostalim ovlaštenim licima odobreni iznosi kreću u rasponu od 40 KM do 400 KM. Ukupno odobrena sredstva za reprezentaciju iznose 577.440 KM.

Troškovi premija osiguranja iskazani su 346.738 KM, a odnose se na usluge osiguranja stalnih sredstava, lica i ostalih troškova osiguranja po ugovoru sa osiguravajućim društvom „Sarajevo Osiguranje“ d.d. Sarajevo.

6.2.2 Finansijski rashodi

Finansijski rashodi iskazani su 1.152.509 KM, a odnose se na: negativne kursne razlike 1.034.537 KM, kamate po kreditima i diskontne kamate po osnovu obaveze za GSM licencu 81.893 KM, zatezne kamate 29.421 KM, te ostali finansijski rashodi 6.658 KM.

6.2.3 Ostali rashodi i gubici

Ostali rashodi i gubici iskazani su 12.761.974 KM, a odnose se na: rashodi po osnovu ispravke vrijednosti i otpisa potraživanja 9.000.859 KM, rashodi i gubici na zalihama i ostali rashodi 2.133.775 KM, gubici od prodaje i rashodovanja stalnih sredstava 1.526.466 KM i manjkovi 100.874 KM utvrđeni po redovnom godišnjem popisu i otpisana po prijedlogu popisnih komisija i relevantnih odluka.

Rashodi po osnovu ispravke vrijednosti i otpisa potraživanja odnose se na ispravku i otpis potraživanja od kupaca 7.079.392 KM.

6.2.4 Rashodi na temelju usklađivanja imovine

Rashodi na temelju usklađivanja vrijednosti sredstava iskazani 1.699.683 KM odnose se na rashode nastali vrijednosnim usklađenjem materijalnih stalnih sredstava 164.427 KM temeljem Odluke Uprave u skladu sa MRS 36 Umanjenje imovine, te umanjeње vrijednosti zaliha 1.535.256 KM temeljem razlika između niže neto utržive vrijednosti i knjigovodstvene vrijednosti zaliha, u skladu sa MRS 2 Zalihe (tačka 7.2.1. Izvještaja).

6.2.5 Rashodi iz osnova promjene računovodstvenih politika i ispravki grešaka iz ranijih godina

Rashodi iz osnova promjene računovodstvenih politika i ispravki grešaka iz ranijih godina iskazani su 4.017.451 KM, najvećim dijelom se odnose na Naknadno utvrđene rashode iz ranijih godina- amortizaciju 2.132.104 KM i naknadno utvrđene troškove iz prethodnih godina 1.872.125 KM.

Rashodi po osnovu amortizacije iz ranijih godina u iznosu od 2.132.104 KM odnosi se na naknadno obračunatu amortizaciju za sredstva koja su stavljena u upotrebu prije izvršenog konačnog obračuna, odnosno, tehničkog prijema i kolaudacije objekta po zapisniku o izvršenoj kolaudaciji, za čija sredstva je obračunata amortizacija naknadno za prethodne godine.

Naknadno utvrđeni rashodi iz ranijeg perioda iskazani su 1.872.125 KM, a odnose se na utvrđene troškove: naknada za korištenje zemljišta za 2014. godinu 186.955 KM po Rješenju iz 2014. godine, premija osiguranja 159.776 KM iz prethodne godine; naknada za korištenje zemljišta za 2014. godine 80.746 KM po Rješenju iz 2014. godine, račun Telemach 05/14 za međunarodni saobraćaj 57.144 KM, Komunalna taksa Lisina za 2014. godinu 40.400 KM, Redovno godišnje mjerenje električnih i gromovodnih instalacija 24.640 KM za 2013. godinu, zakup po ugovoru za 9-12/12 Trnovo/ Tošići u iznosu 14.000 KM i ostali troškovi iz ranijeg perioda pojedinačne manje vrijednosti (reklame po ugovorima, račun za održavanje, električnu energiju, troškovi za zakupnine, komunalne usluge, računi iz prethodnog perioda i slično) u ukupnom iznosu 1.308.464 KM.

Navedeni troškovi nisu priznati u skladu sa tačkom 22. Okvira za sastavljanje i prezentaciju finansijskih izvještaja u periodu njihovog nastanka, što je imalo za posljedicu da su troškovi i obaveze tekućeg perioda precjenjeni za 1.872.125 KM, a finansijski rezultat podcjenjen za navedeni iznos

Troškove i obaveze priznavati u momentu nastanka u skladu sa tačkom 22. Okvira za sastavljanje i prezentaciju finansijskih izvještaja.

6.3 Finansijski rezultat

Društvo je u finansijskim izvještajima za 2015. godinu iskazalo finansijski rezultat (bruto dobit) 89.230.330 KM, što je u odnosu na prethodnu godinu više za 923.099 KM ili 0,7%.

Društvo je u 2015. godini iskazalo pad poslovnih prihoda za 16.462.402 KM ili 3%. Na rezultate poslovanja u 2015. godini u značajnoj mjeri uticalo je okruženje i tržišni uslovi. Liberalizacija tržišta telekomunikacija ima uticaj na povećanje konkurentnosti, a time i na pad cijena svih vrsta usluga. Prema podacima Regulatorne agencije za komunikacije na tržištu Bosne i Hercegovine, pored tri licencirana operatora telekomunikacijskih usluga, posluje 69 davalaca internet usluga, 82 mrežna operatora i 13 operatora za pružanje fiksnih javnih telefonskih usluga. Brzi napredak u razvoju tehnologija koje omogućavaju uvođenje novih i boljih usluga krajnjim korisnicima, jačanje konkurencije, te trend okrupnjavanja operatora, objektivni su faktori koji imaju direktan uticaj na ostvarivanje rezultata poslovanja Društva.

7. Stalna sredstva i dugoročni plasmani

Stalna sredstva i dugoročni plasmani iskazani su 921.428.558 KM, a njihova struktura data je u sljedećoj tabeli:

	31.12.2015.	31.12.2014.
STALNA SREDSTVA I DUGOROČNI PLASMANI	921.428.558	969.409.080
Nematerijalna sredstva	112.781.448	122.031.244

Nekretnine, postrojenja i oprema	737.990.029	778.124.957
Ostala materijalna sredstva	96.689	96.689
Dugoročni finansijski plasmani	63.637.599	63.232.811
Dugoročna potraživanja	6.868.258	5.849.030
Dugoročna razgraničenja	54.535	74.349

Stalna sredstva iskazuju se po nabavnoj vrijednosti. Društvo kapitalizira troškove materijala i radne snage korištene pri izgradnji stalnog sredstva i troškove kamata. Nakon početnog priznavanja, pojedino stalno sredstvo iskazuje se po njegovom trošku nabavke, umanjeno za akumuliranu amortizaciju i akumulirane gubitke od umanjena.

7.1.1 Nematerijalna sredstva

Nematerijalna sredstva u najvećem dijelu čine licence i računarski programi. Povećanje ove imovine u 2015. godini iskazano je 19.435.628 KM, a najvećim dijelom se odnosi na nabavku licenci i softvera. Umanjenje (otuđenje, rashodovanje, otpis, isknjiženje) nematerijalne imovine u 2015. godini izvršeno je u iznosu od 2.851.664 KM nabavne vrijednosti koja je skoro u cijelosti ispravljena (amortizovana), a na osnovu Odluke o usvajanju Izvještaja o izvršenom popisu sredstava, potraživanja i obaveza Društva. Amortizacija nematerijalne imovine za 2015. godinu iskazana je 28.352.741 KM.

Licence su iskazane 89.396.702 KM i predstavljaju najznačajnija nematerijalna sredstva, u najvećem dijelu odnose se na GSM (29.524.791 KM) i UMTS (12.948.689 KM) dozvole, dobivene u ranijem periodu. Shodno zahtjevima iz MRS 38 – Nematerijalna sredstva i MRS 39 – Finansijski instrumenti: priznavanje i mjerenje, dobivene dozvole iskazuju se po diskontovanoj vrijednosti.

Računarski programi iskazani su 17.670.757 KM i predstavljaju prava na korištenje softvera.

7.1.2 Nekretnine, postrojenja i oprema

Nekretnine, postrojenja i oprema iskazani su 737.990.029 KM, predstavljaju najveći dio imovine, a njihova struktura i promjene date su u slijedećoj tabeli:

Opis	Zemljišta	Građev. Objekti	Postroj. i oprema	Alati, kan. namještaj	Transp. sredstva	Stamb. zgrade	Mat.sr. u pripremi	Avansi mat. sr.	Ukupno
Nabavna vrijednost (NV)									
NV na 31.12.2014. godine	14.459.875	934.902.627	767.976.337	64.038.969	26.175.497	296.814	111.711.217	240.950	1.919.802.286
direktna povećanja 2015.g.							72.254.700	2.499.155	74.753.855
prenos sa pripreme	151.914	50.773.348	71.647.832	8.410.796	87.031		(160.877.243)		(29.806.322)
otuđenje i rashodovanje		(310.091)	(38.569.026)	(1.099.289)	(350.362)		70.231.206		29.902.438
ostalo (isknjiženje, reklasif.)	(66.181)	(12.084.003)	(40.540.766)	(8.282.313)	244.751		(125.670)	(557.020)	(61.411.202)
NV na 31.12.2015. godine	14.545.608	973.281.881	760.514.377	63.068.163	26.156.917	296.814	93.194.210	2.183.085	1.933.241.055
Akumulir. amortizacija (IV)									
IV na 31.12.2014. godine		542.024.597	542.251.912	40.336.734	17.005.427	58.659			1.141.677.329
Amortizacija		27.902.725	63.310.618	7.796.563	2.360.762	4.452			101.375.120
otuđenje i rashodovanje		(104.170)	(36.488.775)	(1.071.714)	(350.047)				(38.014.706)
ostalo (isknjiženje, reklasif.)		(467.350)	(6.467.750)	(3.122.284)	270.665				(9.786.719)
IV na 31.12.2015. godine		569.355.802	562.606.004	43.939.299	19.286.806	63.111			1.195.251.023
Neto knjigov.vrijednost (SV)									
na dan 31.12.2014.godine	14.459.875	392.878.030	225.724.425	23.702.235	9.170.070	238.155	111.711.217	240.950	778.124.957
na dan 31.12.2015. godine	14.545.608	403.926.079	197.908.373	19.128.864	6.870.111	233.703	93.194.210	2.183.085	737.990.032

- **Zemljište** je iskazano 14.545.608 KM. Povećanje vrijednosti od 151.914 KM je nabavka zemljišta na 28 lokacija za bazne stanice i objekte za smještaj TK opreme.

- **Građevinski objekti** iskazani su 403.926.079 KM i sastoje se od:

- **poslovnih objekata** za obavljanje poslovnih i administrativnih djelatnosti, antenskih stubova i pristupnih puteva 176.040.513 KM i

- **mreža** koje predstavljaju najznačajniju imovinu namijenjenu za obavljanje osnovne djelatnosti 227.885.566 KM.

U 2015. godini aktivirana su izvršena ulaganja u vrijednosti od 50.773.348 KM od čega se na mreže odnosi 32.834.883 KM, a objekte 17.938.464 KM. U najvećem dijelu radi se o okončanim radovima na pristupnim i prenosnim mrežama 21.638.152 KM, kablovskoj kanalizaciji 11.196.731 KM, skladištima i objektima za smještaj TKC uređaja 9.450.750 KM, antenskim stubovima 6.624.230 KM, ostalim objektima 1.704.529 KM i pristupnim putevima za bazne stanice 158.954 KM.

U okviru ove pozicije iskazana je i **poslovna zgrada BH Telecoma** 29.072.014 KM sa pripadajućom garažom 1.120.621 KM i otvorenim parking prostorom 987.407 KM, što obuhvata nabavnu vrijednost objekta i ostale izdatke nastale za završetak poslovne zgrade.

Kako je detaljno obrazloženo prethodno provedenim revizijama, Društvo je nakon višegodišnjih aktivnosti krajem 2010. godine kupilo od firme "OKI" d.o.o. Sarajevo nedovršeni poslovni objekat u Sarajevu, u ulici Franca Lehara broj 7. Ugovorom o kupoprodaji od 13.09.2010. godine, utvrđena je cijena od 34.335.162 KM, bez pripadajućih poreza, dok ukupno ugovorena kupoprodajna cijena sa uključenim PDV na garažu i parking iznosi 35.531.844 KM. Prema istom ugovoru, Društvo je od prodavca kupilo poslovni objekt, koji se sastoji od nedovršene poslovne zgrade površine 8.485 m² u vrijednosti od 27.295.859 KM, garaže površine 2.323 m² u vrijednosti 4.453.430 KM i parking prostora površine 2.003 m² u vrijednosti 2.585.873 KM, u viđenom stanju, sa kompletnom pripadajućom dokumentacijom.

Od ugovorene kupoprodajne cijene od 35.531.844 KM, Društvo je Prodavcu neposredno nakon preuzimanja objekta uplatilo 30.567.844 KM, a zadržan je iznos od 4.964.000 KM, shodno tački 2.2. Ugovora što se odnosi na preostale radove na poslovnoj zgradi. Društvo se obavezalo da će provesti proceduru nabavke za izvođenje preostalih radova na nedovršenoj zgradi, te nakon sklapanja ugovora izvođenju radova uplatiti prodavcu preostali iznos, a prodavac da će dostaviti kupcu безусловnu bankarsku garanciju na iznos od 500.000 KM, sa rokom važnosti do završetka tehničkog prijema poslovnog objekta kao cjeline, a na ime projektantskog nadzora i učešća u tehničkom prijemu poslovnog objekta. Preostali građevinsko-zanatski i instalaterskih radova na poslovnoj zgradi dodijeljeni su 11.06.2013 godine izabranom ponuđaču "Unioninvest" d.o.o. Sarajevo, u vrijednosti od 5.766.541 KM, bez PDV-a.

Prema prezentiranoj dokumentaciji, u svim fazama provođenja radova na naknadnim radovima na završetku poslovnog objekta radi stavljanja istog u funkciju, dolazilo je do neusaglašenih pitanja sa prodavcem (dostavljanje bankarske garancije, utvrđivanje stvarne površine poslovnog objekta, angažman ovlaštene projektantske kuće i projektantskog nadzora, prisustvo vode u podrumskim prostorijama, oprema za liftove, fasada, regulisanje odnosa sačinjavanjem aneksa ugovora, i dr.). Obzirom na više nereguliranih pitanja između Društva i prodavca, Društvo nije uplatilo preostali iznos iz ugovora, niti je prodavac obezbijedio garanciju poslovne banke. Prema podacima od 16.06.2016. godine, prodavac je pokrenuo tužbu protiv Društva.

Odbor za reviziju Društva je 2013. godine izvršio reviziju kupovine poslovne zgrade od firme "OKI" d.o.o. Sarajevo i konstatovani su određeni propusti. Vezano za navedeni poslovni objekat, Tužilaštvo BiH je u martu i aprilu 2016. godine zatražilo dostavljanje cjelokupne dokumentacije vezano postupak odabira pružaoca usluga procjene vrijednosti građevinskog objekta u izgradnji na adresi Franca Lehara, kao i i Zapisnik Stručnog tima i ovlaštenih predstavnika ponuđača, a prije zaključenja ugovora.

- **Postrojenja i oprema** iskazani su 197.908.373 KM, od čega su najznačajnije centrale i prenosni uređaji u iznosu od 99.488.834 KM. U 2015. godini aktivirana su sredstva u vrijednosti od 50.916.826 KM, od čega je za centrale iskazano 14.733.015 KM, a za prenosne uređaje 36.183.810 KM. Tokom godine izvršen je otpis po nabavnoj vrijednosti od 22.425.013 KM, a po redovnom godišnjem popisu 3.488.845 KM sredstava koja su skoro u cijelosti ispravljena (amortizovana).

- **Alati, kancelarijski namještaj i oprema** iskazani su **19.128.864** KM a čine ih ostali terminalni uređaji, univerzalnim i specijalnim alatima, te kancelarijskom i drugom namještaju i opremi. U 2015. godini aktivirana su sredstva u vrijednosti od 8.232.74 KM.

- **Nekretnine, postrojenja i oprema u pripremi** iskazani su 93.194.210 KM, a odnose se na započete investicione projekte (investicije u toku) 54.787.852 KM, zalihe investicionog materijala 34.084 728 KM i 4.321.630 KM vlastiti radovi koji su u procesu izgradnje i dio investicionih ulaganja koja su završena, a nisu fakturisana do 31.12.2015. godine.

Započeti investicijski projekti iskazani su 54. 787.852 KM. U odnosu na prethodne godine znatan dio

započetih investicija je završen i kolaudiran, međutim još uvijek ima započetih investicija iz 2005.; 2006.; 2007.; 2008. godine.

Investicijski projekti se evidentiraju po vrsti ulaganja, po vrsti troška, a ne po započetoj investiciji tj. mjestu ulaganja, nazivu investicijskog projekta (kako bi se u svakom momentu znalo koliko se ulaganja odnosi na koji investicijski projekat). Tako na primjer u okviru započetih investicija vodi se nabavka određenog broja klima uređaja, bez da se u svakom momentu zna, na koju započetu investiciju se odnosi nabavljeni klima uređaj. Navedeno dovodi da se prilikom završetka odedenog investicijskog projekta vrši identifikacija određenog ulaganja koje se odnosi na tu investiciju.

To je dovelo da se određena investicija završi, stavi u upotrebu, a da se knjigovodstveno ne kolaudira, ili se ne kolaudura u potpunosti.

U postupku provođenja pripremnih aktivnosti za izradu finansijskih izvještaja, konstatovano je da je značajan iznos sredstava koja su stavljena u upotrebu, a za koja nije podnesen zahtjev za kolaudaciju. Utvrđeno je da se radi o sredstvima u pripremi u iznosu 37.316.128 KM, s tim da se na sredstva puštena u upotrebu u 2015. godini odnosi 30.171.802 KM, a na sredstva puštena do kraja 2014. godine 7.144.802 KM. Zaključkom Uprave Društva od 24.02.2016. godine, u skladu sa Procedurom o kolaudaciji investicija, odobren je skraćeni postupak kolaudacije sredstava koji je proveden tokom mjeseca marta 2016. godine.

Izvršna direkcija za investicije je u toku trajanja postupka uputila zahtjeva za kolaudaciju sredstava od 41.060.596 KM. Na osnovu dostavljenih podataka sačinjeni su Zapisnici o kolaudaciji investicijskih ulaganja u iznosu od 40.342.229 KM. Razlika u odnosu na dostavljene zahtjeve za kolaudaciju je posljedica nemogućnosti kolaudacije iz razloga određenih neusaglašenosti datuma aktivacije ili iznosa sredstava. Od sačinjenih Zapisnika, proknjiženo je i u evidencije imovine uvedeno sredstava u vrijednosti od 40.301.960 KM, a razlika od 40.269 KM je nemogućnost knjiženja zbog neusaglašenosti Zapisnika (npr. iznos ranije kolaudovan, neusaglašenost iznosa, i sl.)

Navedeno ukazuje na nepotpuno i nedovoljno poštivanje usvojenih procedura, odsustvo potrebne saradnje i koordinacije između nadležnih sektora, što dovodi do nerealnog priznavanja i iskazivanja imovine, rashoda perioda i rezultata poslovanja. Sve ovo su razlozi zbog kojih je Društvo vršilo izmjene finansijskih izvještaja, o čemu je šire obrazloženo u tački 4. Izvještaja.

Investicione zalihe iskazane su 34.084.728 KM i manje su u odnosu na prethodnu godinu za 26 %. Investicione zalihe odnose se opremu 21.961.966 KM i materijal 12.122.762 KM. Tokom 2015. godine izvršeno je usklađivanje vrijednosti od 164.427 KM, a prema izvještaju posebno formirane komisije, Uprava Društva je 16.12.2015. godine donijela Odluku o usvajanju Izvještaja o popisu sredstava u pripremi na dan 30.09.2015. godine. Odlukom je, između ostalog, usvojen rashod zaliha investicione opreme i materijala 298.910 KM, te potreba preknjiženja sa investicijskih zaliha na paralelne šifre potrošnog materijala 444.415 KM. **Iako je izvršeno djelimično usklađivanje vrijednosti investicionih zaliha, još uvijek je znatan dio zaliha koje nisu korištene i nisu imale kretanja u periodu 1, 2, 3 i više godina:**

od 2002. godine	od 2012. godine	od 2013. godine	od 2014. godine
95.496	2.710.534	4.901.157	9.116.982

• **Avansi** dati dobavljačima za materijalna sredstva iskazni su 2.183.085 KM, a čine ih avans dat „PRIME TIME“ d.o.o Sarajevo 2.170.000 KM i ostalim dobavljačima 13.085 KM.

Društvo je 07.08.2014. godine zaključilo Ugovor broj 01-25-1012/14 za nabavku elemenata produkcije za 3D animirani film „Birds Like Us“ sa produkcijom kućom „PRIME TIME“ d.o.o. Sarajevo. Na prijedlog Komisije za reviziju investiono-tehničke dokumentacije Izvršna direkcija za razvoj poslovanja predložila je i dala preporuku da se izvrši javna nabavka i provede pregovarački postupak bez objave obavještenja o nabavci elemenata produkcije uz obrazloženje da se predmetna nabavka može provesti putem pregovaračkog postupka bez objave obavještenja jedino i isključivo sa ponuđačem „PRIME TIME“ d.o.o. Sarajevo jer je navedeni ponuđač vlasnik prvog 3D animiranog filma i ekskluzivno ugovara poslove u vezi sa vrstom i obimom usluga koje bi bile pružene ovom nabavkom, te taj vid saradnje ocjenjuju korisnom u smislu potrebe održavanja pozitivnog imidža BH Telecoma u javnosti.

Nakon provedenog pregovaračkog postupka bez objave obavještenja, Društvo je sklopilo Ugovor sa „PRIME TIME“ d.o.o. Sarajevo. Ugovorom je regulisano da će „PRIME TIME“ d.o.o. Sarajevo u roku od 2 godine od stupanja Ugovora na snagu izvrši izradu filma, organizirati svjetsku premjeru filma, te pismenim

putem obavijesti BH Telecom o datumu i mjestu održavanja svjetske premijere filma i da će isto dokumentirati štampanim ili video materijalom. „PRIME TIME“ d.o.o. Sarajevo je isključivi nosilac autorskih imovinskih prava koja je ustupio ovim ugovorom i da niti jedno od tih prava nije prenio na treću osobu u BiH. „PRIME TIME“ d.o.o. će odmah po svjetskoj premijeri filma organizirati proizvodnju igračaka u obliku likova iz filma koja će se vršiti putem distributera koje on izabere. „PRIME TIME“ ugovorom garantira isplatu dijela prihoda od prodaje igračaka BH Telecomu u minimalnom iznosu od 1.000.000 KM u periodu od 2 godine od svjetske premijere.

Navedenim Ugovorom je također regulisano da Društvo „PRIME TIME“ d.o.o. Sarajevo uplatiti avansno, 100% ukupnu vrijednost ugovora, u roku od 7 dana od dostave originalne bezuslovne avansne bankovne garancije i avansnog predračuna na Protokol BH Telecoma. „PRIME TIME“ d.o.o. Sarajevo je 07.08.2014. izdao AVANSNI PREDRAČUN 01/14 Društvu u ukupnom iznosu 2.170.000 KM, a Ziraat Bank je 08.08.2014. godine izdala avansnu garanciju broj: 190/2014 na navedeni iznos. Društvo je 14.08.2014. godine uplatilo avansnu fakturu „PRIME TIME“ d.o.o. Sarajevo u iznosu 2.170.000 KM.

Do okončanja revizije Društvo nije dobilo informaciju o datumu i mjestu održavanja svjetske premijere animiranog filma.

Međutim, u prilogu Komentara na Nacrt izvještaja o finansijskoj reviziji za 2015. godinu, Društvo je dostavilo Aneks navedenog Ugovora od 09.08.2016. godine. Predmet Aneksa je: prolongiranje roka svjetske premijere do 28.02.2017. godine; produženje roka realizacije kompletnog ugovora do 28.02.2022. godine; produženje avansne garancije do 10.03.2017. godine; definisanje 4 filmska festivala za održavanje svjetske premijere; definisanje ugovorne kazne u slučaju nepoštivanja rokova u pogledu organizovanja svjetske premijere-iznos kazne 60.000 KM.

Amortizacija

Uprava Društva je 23.12.2015. godine donijela Odluku o utvrđivanju metode obračuna amortizacije, klasa stalnih sredstava, korisnog vijeka trajanja i stopa za obračun amortizacije za 2015. godinu (27.01.2016. godine izvršena je dopuna Odluke). Rješenjem Generalnog direktora od 12.10.2015. godine imenovana je Komisija za utvrđivanje korisnog vijeka trajanja stalnih sredstava i metode obračuna amortizacije za 2015. godinu. Komisija je izvršila analizu stalnih sredstava, preispitala procijenjeni korisni vijek trajanja stalnih sredstava, primjenjenu metodu obračuna amortizacije i važeći sistem razvrstavanja stalnih sredstava o čemu je sačinjen Izvještaj o radu. Komisija je predložila da se amortizacija stalnih sredstava, kao i prethodnih godina, obračunava linearnom metodom primjenom godišnjih amortizacionih stopa i to odvojeno za svako pojedinačno sredstvo, sa izuzetkom određene opreme, za koju je predložena izmjena korisnog vijeka upotrebe.

Stalna sredstva, njihov vijek upotrebe i stope amortizacije date su u sljedećoj tabeli:

Grupa sredstava	Vijek upotrebe	% otpisa
Licence za koje ugovorom nije definisan rok	8,3 godine	12,00
Softveri i ostala nematerijalna sredstva	5,0 godina	20,00
Poslovne zgrade	77,0 godina	1,30
Pristupne i prenosne mreže	20,0 godina	5,00
Kablovska kanalizacija	33 godine	3,00
Centrale analogne	14,3 godine	7,00
Komutacijski sistemi (TDM) i SS/MGW	10,0 godina	10,00
Čvor int.mreže (IN, SMS, VMS, GPRS)	6,7 godina	15,00
Kablovski, multipleksni, relejni uređaji i antene	6,7 godina	15,00
Mobilna mreža (komut., BS, IN čvorovi, servisna mreža)	od 6,5 do 10 godina	od 10,00 do 15,00
Računar.oprema – računari, osim servera i rač.za n.	4,0 godine	25,00
Računarska oprema – serveri i računari za nadzor	5,0 godina	20,00
Računarska oprema – štampači i skeneri	3,0 godine	33,33
Transportna sredstva – teretna vozila	7,6 godina	13,00
Transportna sredstva – putnička vozila	8,0 godina	12,50
Oprema za prenos podataka	od 5 do 6,7 godina	14,30 do 15,00

Stope amortizacije za nematerijalna sredstva čiji je vijek upotrebe definisan ugovorom, utvrđuju se prema vijeku upotrebe koji proizilazi iz ugovora. Za licence za koji se iz ugovora ne može utvrditi vijek upotrebe, amortizacija se obračunava po stopi od 12%.

Vlasništvo nad nekretninama

Društvo još uvijek ne raspolaže sa dokumentacijom o vlasništvu za sve iskazane nekretnine. Prema podacima nadležne Izvršne direkcije za pravne poslove, upravljanje organizacijom i ljudskim resursima, Društvo je na dan 31.12.2015. godine imalo 645 nekretnina, od čega je 595 bilo upisano u zemljišne knjige, dok je za 50 nekretnina postupak upisa u toku. Broj nekretnina u vlasništvu Društva povećan je u odnosu na prethodnu godinu, tada je bilo 635 nekretnina, od čega 580 uknjiženih, a za 55 nekretnina upis je bio u toku. Obzirom da se broj nabavljenih nekretnina stalno povećava, kontinuirano se provode aktivnosti na upisu nekretnina u zemljišne knjige.

Hipoteke i založno pravo

Društvo nema ograničenja u raspolaganju nad imovinom, obzirom da nije terećeno hipotekama na nekretnine i založnim pravom na pokretnu imovinu.

7.1.3 Dugoročni finansijski plasmani

Dugoročni finansijski plasmani iskazani su 63.637.599 KM i odnose se na finansijska sredstva raspoloživa za prodaju i finansijska sredstva koja se drže do roka dospijea.

- **Finansijska sredstva raspoloživa za prodaju** iskazani su 31.005.446 KM, a čine ulaganja u dionice kompanije „Eutelsat Paris Communications.“ Radi se o 574.378 dionica nominalne vrijednosti od 1 EUR. Na datum bilansa izvršeno je usklađenje vrijednosti dionica sa vrijednošću na berzi koja je iznosila 27,60 EUR.

- **Finansijska sredstva koja se drže do roka dospijea** iskazani su 23.032.153 KM, a čine ulaganja u kupovinu obveznica Federacije BiH:

- 2012. godine kupljeno je 3.035 obveznica, nominalne vrijednosti od 1.000 KM po obveznici sa dodatnom akumuliranom kamatom na prodatu obveznicu od 1,050 %. Pravo na nominalnu vrijednost obveznica stiče se 27.06.2017. godine, kamatna stopa je 6,1 %, a isplata kamate vrši se polugodišnje od datuma poravnjanja,

- 2013. godine kupljeno 20.000 obveznica Federacije BiH (4 naloga po 5.000 obveznica), nominalne vrijednosti od 1.000 KM po obveznici uz godišnji prinos od 4,6 do 4,8 %. Isplata kamate po kupljenim obveznicama vršit će se polugodišnje od strane emitenta, od datuma poravnjanja, a isplata glavnice jednokratno od datuma dospijea (24.12.2016. godine).

- **Ostali dugoročni finansijski plasmani** iskazani su 9.600.000 KM, a čine ih dugoročno oročena sredstva (preko 12 mjeseci), u više poslovnih banaka. Sredstva su oročena na period od 18 do 36 mjeseci uz kamatnu stopu u rasponu od 0,73 % do 2,90 %, sa rokovima dospijea u periodu od 12.04.2016. godine (100.000 KM) do juna 2017. godine (9.500.000 KM).

7.1.4 Druga dugoročna potraživanja

Druga dugoročna potraživanja iskazana su 6.868.258 KM, a odnose se na potraživanja po osnovu prodaje na kredit i kredite date zaposlenima.

- **Potraživanja po osnovu prodaje na kredit** iskazana su 4.940.065 KM, a odnose se na prodaju paketa po osnovu asemblirane usluge, čija obaveza za plaćanje nastaje u periodu dužem od 12 mjeseci.

- **Kreditni dati zaposlenima** iskazani su 1.928.194 KM, a odnose se na kredite date zaposlenima u ranijem periodu, prije stupanja na snagu Zakona o javnim preduzećima u Federaciji BiH.

Dosljedno i u potpunosti poštivati usvojene procedure vezane za investicije u toku. Sve okončane projekte priznavati i računovodstveno evidentirati u periodu u kojem su dati u upotrebu.

Nastaviti aktivnosti na unaprijeđenju vođenja zaliha investicionog materijala i opreme radi njihovog realnog iskazivanja i svođenja na optimalni nivo.

7.2 Tekuća sredstva

7.2.1 Zalihe i sredstva namijenjena prodaji

Na datum bilansa iskazane su slijedeće zalihe:

	31.12.2015.	31.12.2014.
ZALIHE	37.044.879	41.040.653

Sirovine, materijal, rezervni dijelovi i sitan inventar	29.651.593	33.285.916
Proizvodnja u toku	86.156	115.857
Gotovi proizvodi	173.006	116.585
Roba u skladištu	6.909.229	7.175.750
Stalna sredstva namijenjena prodaji	-	85.368
Dati avansi za nabavku zaliha	224.895	261.177

Zalihe i sredstva namijenjena prodaji iskazane su 37.044.879 KM, a najveći dio od 29.651.593 KM su zalihe sirovina, materijala, rezervnih dijelova i sitnog inventara. Način iskazivanja i vrednovanja zaliha uređen je Pravilnikom o računovodstvenim politikama Društva. Zalihe kojim Društvo raspolaže razvrstavaju se u dvije grupe: zalihe investicijskog materijala i opreme koje se tretiraju kao dugotrajna imovina-stalna sredstva u pripremi (tačka 7.1.2. Izvještaja) i neinvesticijske zalihe- zalihe potrošnog materijala – sirovine, materijal, rezervni dijelovi i sitan inventar.

Društvo je u skladu sa MRS -2. Zalihe izvršilo vrijednosno usklađivanje zaliha. Rješenjem Generalnog direktora od 12.10.2015. godine imenovana je Komisija za procjenu neto utržive vrijednosti zaliha potrošnog materijala i rezervnih dijelova. Na osnovu Izvještaja i prijedloga komisije, Uprava Društva je 23.12.2015. godine donijela Odluku o rashodu i umanjenju vrijednosti zaliha potrošnog materijala, rezervnih dijelova i sitnog inventara za 2015. godinu 1.454.998 KM i rashod potrošnog materijala i rezervnih dijelova 171.163 KM.

Prema podacima Društva i dalje postoje zalihe koje nisu imale kretanje u periodu 1, 2, 3 i više godina.

Period od	Potr. Materijal	Rezervni dijelovi	Inventar	Trgovačka roba	Gotovi proizvodi	Ukupno
31.12.2002.	2.513	-	1.993	-	-	4.506
31.12.2012.	43.862	261.095	323.383	52.486	14.795	695.621
31.12.2013.	116.854	1.540.595	1.778.479	75.128	17.107	3.528.163
31.12.2014.	222.343	2.425.176	2.742.502	134.375	20.253	5.544.649
Ukupno	385.572	4.226.866	4.846.357	261.989	52.155	9.772.939

7.2.2 Gotovina i gotovinski ekvivalenti

Struktura gotovine i gotovinskih ekvivalenata na datum bilansa je slijedeća:

	31.12.2015.	31.12.2014.
Gotovina i gotovinski ekvivalenti	155.209.782	121.598.334
Transakcijski računi – domaća valuta	38.379.969	63.840.622
Transakcijski računi – strana valuta (u KM)	1.130.201	5.667.163
Izdvojena novčana sredstva	673.846	678.786
Blagajne - domaća valuta	12.132	21.728
Blagajne – strana valuta(u KM)	3.449	2.325
Oročena novčana sredstva	115.010.185	51.387.710

Gotovina i gotovinski ekvivalenti na dan 31.12.2015. godine iskazani su 155.209.782 KM, u odnosu na prethodnu godinu veći su za 33.611.448 KM, a odnose se na gotovinska sredstva koja se vode na računima kod poslovnih banaka i u blagajnama, kao i fiksnih depozita sa dospeljećem kraćim od tri mjeseca.

Osim gotovinskih sredstava iskazanih na poziciji Gotovina i gotovinski ekvivalenti, Društvo raspolaže sa 9.600.000 KM dugoročnih novčanih depozita deponiranih u bankama po fiksnoj kamatnoj stopi od 0,73% do 2,90% na godišnjem nivou.

Transakcijski računi za unutarnji i inostrani platni promet otvoreni su u petnaest banaka (15): IntesaSanPaolo banka, Raiffeisen banka, Bosna Bank Internacional, Sber banka, Sparkasse, UniCredit bank, NLB banka, Moja banka, Union banka, BOR banka, I.K.B. Banka Zenica, Nova banka, Ziraat banka, Vakufska banka i ProCredit banka.

Tokom revizije prezentirani su kartoni deponiranih potpisa, osoba ovlaštenih za potpisivanje i raspolaganje sredstvima kod poslovnih banaka.

Izdvojena novčana sredstva u najvećem dijelu, u iznosu od 669.113 KM odnose se na sredstva vraćena po osnovu stambenih kredita datih radnicima.

Blagajne (domaća i strana valuta) odnose se na blagajne po direkcijama, Telecom inženjering i blagajne u stranim valutama. Regulisane su Pravilnikom o blagajničkom poslovanju, a odnose se na gotovinske isplate/uplate putem glavne blagajne i pomoćnih blagajni u svim poslovnim područjima. Glavna blagajna namijenjena je za isplate akontacija, troškova dnevnica, reprezentacije i sličnih troškova čiji pojedinačni iznos ne prelazi 200 KM, te ostale isplate koje su nastale kao rezultat redovnog poslovanja, a u skladu sa Pravilnikom.

Oročena novčana sredstva odnose se na oročena sredstva u tri poslovne banke u ukupnom iznosu od 115.110.185 KM uz kamatne stope od 0,73 %, 1,30 % i 2,00 %.

7.2.3 Potraživanja i plasmani

U finansijskim izvještajima iskazana su slijedeća potraživanja:

	31.12.2015.	31.12.2014.
POTRAŽIVANJA	97.130.449	105.376.241
Potraživanja od prodaje	55.857.414	60.108.594
Druga kratkoročna potraživanja	11.765.842	16.049.443
Kratkoročni finansijski plasmani	19.328.017	17.217.510
Potraživanja za ulazni PDV	21.671	229.011
Aktivna vremenska razgraničenja	10.157.505	11.771.683

Od ukupno iskazanih kratkoročnih potraživanja i plasmana od 97.130.449 KM, najznačajnija su potraživanja od prodaje iskazana 55.857.414 KM.

Procedurama Društva detaljno je definisano fakturisanje i naplata pruženih usluga i kontrola prihoda. Izvršna direkcija za ekonomsko finansijske poslove i odgovarajući organizacioni dijelovi Društva vode evidenciju, prate potraživanja i vrše naplatu i poduzimaju mjere za naplatu potraživanja u skladu sa općim uvjetima za pružanje telekomunikacijskih usluga. Potraživanja od kupaca iskazuju se po fakturisanju vrijednosti umanjenoj za ispravku vrijednosti. Ispravka vrijednosti sumnjivih i spornih potraživanja provodi se za sva potraživanja od kupaca starija od 90 dana od dana dospjeća za naplatu. Naknadno naplaćena potraživanja, koja su ispravljena i otpisana u prethodnim godinama, se priznaju kao prihod. Za naknadno naplaćena potraživanja koja su fakturisana, ispravljena i otpisana u tekućoj godini, vrši se umanjenoj ispravke vrijednosti potraživanja i umanjenoj rashoda po osnovu ispravke vrijednosti i otpisa potraživanja.

	31.12.2015.	31.12.2014.
Potraživanja od prodaje	55.857.414	60.108.594
- Kupci u zemlji	104.373.421	105.967.760
- Kupci u inostranstvu	7.354.440	8.725.814
-(Ispravka vrijednosti potraživanja od kupaca)	(55.870.447)	(54.584.980)

Potraživanja od prodaje su potraživanja od kupca u zemlji i inostranstvu. Potraživanja u zemlji su pružene telekomunikacione usluge korisnicima u zemlji. Potraživanja za pružene usluge u inostranstvu u sistemu obračuna su povezane sa obavezama prema inostranim telekomunikacijskim operaterima, a međusobnim obračunom izvršenih i primljenih usluga utvrđuje se razlika za plaćanje ili naplatu. Po međunarodnim ugovorima za telefonske usluge koje su nastale do 31.12.2015. godine za koje nije izvršeno usaglašavanja mjerenja saobraćaja, vrši se procjena, koja se naredne godine koriguje stvarnim podacima nakon izvršenog usaglašavanja.

Sumnjiva i sporna potraživanja iznose 55.870.447 KM, u 2015. godini na teret rashoda ispravljena su potraživanja od 8.959.930 KM, naplaćena su prethodno ispravljena potraživanja od 3.489.807 KM, a po godišnjem popisu otpisano je 4.461.207 KM.

Ročna struktura potraživanja od prodaje na datum bilansa bila je slijedeća:

Naziv	do 30 dana	od 30 do 60 dana	od 60 do 90 dana	od 90 do 365 dana	preko 365 dana	Ukupno
Kupci u zemlji	40.999.690	6.320.263	2.113.388	6.234.169	48.706.147	104.373.421
Ino kupci	5.776.819	448.434	224.904	599.970	306.942	7.357.306*
Ukupno	46.776.509	6.768.697	2.338.292	6.834.139	49.013.089	111.730.727

* Razlika od 236 KM odnosi se na kursne razlike obračunate na kraju godine.

Društvo je skladu sa članom 28. Zakona o računovodstvu i reviziji u FBiH uputilo kupcima potvrđivanja na dan 31.12.2015. godine. Uvidom u dio istih utvrđeno je da nisu sve potvrđene, što otvara mogućnost pojavljivanja promjena na iskazanim stanjima.

Druga kratkoročna potraživanja od 11.765.842 KM su kako slijedi:

	31.12.2015.	31.12.2014.
Druga kratkoročna potraživanja	11.765.842	16.049.443
Ostala kratkoročna potraživanja	14.707.110	18.995.057
(Ispravka vrijednosti ostalih kratkoročnih potraživanja)	(2.941.264)	(2.945.614)

Ostala kratkoročna potraživanja od 14.707.110 KM manja su u odnosu na prethodnu godinu za 22%. Najznačajnija su ostala kratkoročna potraživanja od 14.144.527 KM, potraživanja od državnih organa i institucija od 439.422 KM, potraživanja od zaposlenih 81.443 KM i za više plaćene poreze 41.717 KM.

Ostala kratkoročna potraživanja odnose se na potraživanja za porez na dobit po sudskoj presudi iz ranijeg perioda 4.770.198 KM, potraživanja od zastupnika po osnovu prodaje ultra kartica i e-vouchera od 2.704.219 KM. Naime, distributeri iz glavnih skladišta Direkcija preuzimaju vrijednosnice, a knjiženje se vrši na osnovu odgovarajuće dokumentacije i prenose se sa skladišta na skladište distributera. Razduženje vrše službe za marketing prodaje direkcija, a na osnovu dokaza o izvršenoj uplati prethodno uzetih vrijednosnica. Potraživanja iz osnova finansijskog kliringa od 2.010.828 KM odnose se na stanje na računu kod finansijske kuće koja vrši naplatu i plaćanje u međunarodnom obračunu. Potraživanje za naknadu osiguranja od 1.372.065 KM su uglavnom potraživanja od „Sarajevo osiguranje“ za naplatu štete od poplava iz maja 2012. godine. Potraživanja od državnih organa i institucija su najvećim dijelom od 345.354 KM potraživanja za refundaciju bolovanja preko 42 dana.

Na ovoj poziciji iskazana su i ostala sumnjiva i sporna potraživanja 2.941.264 KM iz ranijeg perioda, za koja je zbog neizvjesnosti naplate izvršena ispravka vrijednosti na teret rashoda.

Kratkoročni finansijski plasmani iskazani su 19.328.017 KM. Najveći dio 19.113.280 KM odnosi se na potraživanja od kupaca za prodane pakete u asembliranoj usluzi čije plaćanje dostiže unutar 12 mjeseci, dok se 214.737 KM odnosi na kratkoročni dio stambenih kredita zaposlenih.

Aktivna vremenska razgraničenja iskazana 10.157.505 KM odnose se na: obračunate nefakturisane usluge u međunarodnom obračunu 9.927.414 KM, u domaćem obračunu 6.934 KM, unaprijed plaćeni rashodi 219.514 KM i unaprijed obračunat prihod od kamata na oročene depozite 3.643 KM.

Obračunate nefakturisane usluge iskazane su 9.927.414 KM, a odnose se na procjenu faktura dobavljača u međunarodnom obračunu za GSM saobraćaj. Tokom godine vrše se među obračuni, a razlike uplaćuju po usaglašenim obračunima kada se storniraju procjene.

Unaprijed plaćeni rashodi odnose se na unaprijed plaćene troškove taksi, zakupnina, prevoza i dr.

7.3 Kapital

Na datum bilansa iskazan je kapital u slijedećim iznosima:

	31.12.2015.	31.12.2014.
KAPITAL	1.069.252.451	1.067.425.554
Osnovni kapital	634.573.580	634.573.580
Rezerve	158.643.395	158.643.395
Nerealizovani dobiti	11.224.020	10.415.182
Neraspoređena dobit	264.811.456	263.793.397

Osnovni kapital iskazan je 634.573.580 KM, a podijeljen je na 63.457.358 redovnih (običnih) dionica nominalne vrijednosti 10 KM. Vlasnička struktura osnovnog kapitala je:

1. Vlada FBiH - državni kapital **90,0043 %** (ili 571.143.780 KM)
2. Mali dioničari, privatizacijski investicioni fondovi i fizička lica **9,9957 %** (ili 63.429.800 KM).

Rezerve (zakonske rezerve) iskazane su 158.643.395 KM, a čine 25% osnovnog kapitala Društva, formirane su u prethodnim godinama iz rezultata poslovanja, shodno Zakonu o privrednim društvima i Statutu Društva. Istim je utvrđena obaveza izdvajanja u rezerve iznosa od 20 % iz neto ostvarene dobiti, sve do formiranja istih od najmanje 25 % osnovnog kapitala dioničkog društva. Kako je dostignuta propisana visina fonda rezervi, Društvo nema obavezu izdvajanja u fond rezervi iznad propisane obaveze.

Nerealizovani dobiti iskazani su 11.224.020 KM, a čine dobitke po osnovu finansijskih sredstava raspoloživih za prodaju-dionice kompanije „Eutelsat Communiactions“, Pariz, Francuska, kupljene 2007. godine. Dionicama se trguje na Pariškoj berzi i na osnovu podataka sa evropskih berzi na dan 31.12.2015. godine, utvrđena je tržišna vrijednost ovih dionica i izvršeno usklađivanje vrijednosti sa njihovom fer vrijednošću.

Neraspoređena (akumulirana) dobit iskazana je 264.811.456 KM i formirana je iz dosadašnjih rezultata poslovanja. Neraspoređena dobit iz ranijih godina je 263.793.397 KM, neraspoređena dobit izvještajne godine je 79.595.020 KM. Smanjenje na ovoj poziciji od 78.587.866 KM odnosi se na prenesenu dobit iz prethodne godine, raspoređenu na osnovu odluke Skupštine Društva od 25.06.2015. godine za isplatu dividende dioničarima.

7.4 Obaveze

Struktura obaveza na datum bilansa je slijedeća:

	31.12.2015.	31.12.2014.
OBAVEZE	141.561.217	169.998.754
Dugoročna rezervisanja	31.401.311	32.485.779
Dugoročna rezervisanja za troškove i rizike	24.507.010	23.831.099
Dugoročna razgraničenja	6.894.301	8.654.680
Odložene porezne obaveze	1.247.113	1.168.148
Kratkoročne obaveze i razgraničenja	108.912.793	136.344.827
Kratkoročne obaveze	56.192.996	72.089.520
Kratkoročne finansijske obaveze	-	5.867.490
Obaveze iz poslovanja	34.621.753	44.711.550
Obaveze iz specifičnih poslova	113.134	1.373
Obaveze po osnovu plata, naknada i ostalih primanja	9.699.086	9.915.657
Druge obaveze	7.770.135	7.929.367
Obaveze za PDV	3.444.887	3.489.823
Obaveze za ostale poreze i druge dažbine	80.299	93.943
Obaveze za porez na dobit	463.702	80.317
Pasivna vremenska razgraničenja	52.719.797	64.255.307

Obaveze na datum bilansa iskazane su 141.561.217 KM i manje su u odnosu na prethodnu godinu za 28.437.537 KM ili 17 %. Smanjenje je u najvećem dijelom posljedica izmirenja obaveza za GSM licencu G3 i smanjenja obaveza prema dobavljačima u inostranstvu.

7.4.1 Dugoročna razgraničenja i rezervisanja

Dugoročna razgraničenja i rezervisanja iskazana su 31.401.311 KM. U okviru istih, najznačajnija su rezervisanja za otpremnine, jubilarne nagrade i bolovanja, unaprijed naplaćeni i odloženi prihodi i obračunata rezervisanja po osnovu sudskih sporova.

Obračunata rezervisanja za otpremnine, jubilarne nagrade i bolovanja iskazana su 22.962.458 KM i odnose se na obračunata rezervisanja za: otpremnine 3.431.634 KM, podsticajne otpremnine 8.466.220

KM, jubilarne nagrade 5.556.093 KM i za bolovanja preko 5 mjeseci i teške bolesti 5.508.511 KM. Rezervisanja za period 2016.-2020. godina su izvršena na osnovu procjene ovlaštenog aktuara, u skladu sa MRS 19 – Primanja zaposlenih i vlastitim aktima.

Unaprijed naplaćeni i odloženi prihodi iskazani su 6.894.301 KM, a odnose se na odložene prihode vezane za donacije, koji se evidentiraju u skladu sa MRS 20 - Računovodstvo državnih davanja i objavljivanje državne pomoći.

Obračunata rezervisanja po sudskim sporovima iskazane su 1.544.552 KM, a odnose se na procjenu po sudskim sporovima sačinjenu od strane Izvršne direkcije za pravne poslove, upravljanje organizacijom i ljudskim resursima. Rezervisanja za sudske sporove izvršena su u skladu sa MRS 37 – Rezervisanja, potencijalne obaveze i potencijalna sredstva za sporove za koje je Društvo procijenilo da će ishod spora u konačnici biti gubitak na teret Društva.

Odložene porezne obaveze iskazane su 1.247.113 KM i predstavljaju odložene porezne obaveze na dugoročna finansijska ulaganja u dionice Eutelsat Communications i usklađivanje knjigovodstvene vrijednosti sa tržišnom vrijednosti na dan 31.12.2015. godine, u skladu sa MRS 12 - Porez na dobit.

7.4.2 Kratkoročne obaveze

Kratkoročne obaveze iskazane su 56.192.996 KM, a čine ih: obaveze iz poslovanja 34.621.753 KM, obaveze po osnovu plata, naknada i ostalih primanja zaposlenih 9.699.086 KM, druge obaveze 7.770.135 KM, obaveze za PDV 3.444.887 KM, obaveze za porez na dobit 463.702 KM, obaveze iz specifičnih poslova 113.134 KM, obaveze za ostale poreze i druge dažbine 80.299 KM.

Obaveze iz poslovanja iskazane su 34.621.753 KM, a čine ih: obaveze prema dobavljačima u zemlji 27.105.934 KM i inostranstvu 5.468.337 KM, primljeni avansi, depoziti i kaucije 1.557.417 KM, te ostale obaveze iz poslovanja 490.065 KM.

Obaveze prema dobavljačima u zemlji iskazane 25.233.492 KM odnose se na obaveze prema dobavljačima za fakturisanu robu, materijal i usluge, dok se preostalih 1.872.442 KM odnosi na obaveze po osnovu zaprimljenog materijala u skladište i izvršene usluge, za koje do obračunskog perioda nisu dostavljeni računi i ostala dokumentacija na knjiženje. Provedenom revizijom utvrdili smo da su računi uredno ovjereni, odobreni i likvidirani od strane odgovornih osoba. Ostale obaveze iskazane 490.065 KM odnose se na obaveze za RTV taksu, koju Društvo fakturiše i naplaćuje uz svoje račune u skladu sa Zakonom o javnom RTV servisu BiH, obaveze za donacije iz dobiti prethodnih poslovnih godina i pogrešne uplate. Društvo je slalo konfirmacije dobavljačima i u skladu sa potvrđenim konfirmacijama usaglasilo stanje obaveza na dan 31.12.2015.godine.

Obaveze iz specifičnih poslova iskazane 113.134 KM odnose se na obaveze po osnovu komisije robe za decembar 2015. godine.

Obaveze po osnovu plata, naknada i ostalih primanja zaposlenih iskazane 9.699.086 KM odnose se na: obaveze prema zaposlenima i poreze i doprinose po osnovu plate za decembar 2015. godine 8.641.350 KM i obaveze za ostala primanja zaposlenih 1.057.736 KM po osnovu naknada za jubilarne nagrade, otpremnine, regres, topli obrok, prevoz, rođenje djeteta i sl.

Druge obaveze iskazane 7.770.135 KM odnose se najvećim dijelom na: obaveze za dividende 560.533 KM, po osnovu ostvarene dobiti za 2014. godinu prema većinskom vlasniku Federaciji BiH i ostalim vlasnicima dividende-mali dioničari, obaveze za dividende-saldakonti 5.695.990 KM za neisplaćene dividende vlasnicima dionica iz prethodnih godina, obaveze za naknade članovima Nadzornog odbora, Odbora za reviziju, Skupštine i obaveze po osnovu ugovora o djelu i privremenih i povremenih poslova, pripravnici u iznosu od 119.555 KM (za decembar 2015. godine), te obustave na plaće 1.393.097 KM.

Obaveze za PDV iskazane 3.444.886 KM odnose se na obavezu za decembar 2015. godine

Obaveze za ostale poreze i druge dažbine iskazane 80.299 KM odnose se na naknade za korištenje šuma.

7.4.3 Pasivna vremenska razgraničenja

Pasivna vremenska razgraničenja iskazana su 52.719.797 KM. U okviru ove pozicije najveća stavka od 24.017.114 KM odnosi se na obračun troškova po međunarodnom i međuooperatorskom prometu za koji nije primljena faktura, obračun troškova perioda po raznim osnovama za koje nije primljena faktura

14.608.970 KM, unaprijed naplaćeni, a neiskorišteni prihodi od prometa za decembar 2015. godine (prepaid usluga-e- Ultra, Happy, Mojaweb TV) 5.831.088 KM i ostala pasivna vremenska razgraničenja 8.268.112 KM. U okviru ostalih pasivnih razgraničenja iskazana su rezerviranja po osnovu neiskorištenih godišnjih odmora 4.384.354 KM, ostala kratkoročna razgraničenja rashoda 3.488.425 KM koja se odnose na rezerviranja po fakturama koje nisu pristigle na knjiženje do 26.02.2016. godine, obračun stimulacije distributerima 395.333 KM na osnovu podataka o prodaji nadopuna i start paketa po posrednicima i Odluke o isplati stimulacije za ovlaštene posrednike u prodaji vrijednosnica BH Telecoma.

8. Javne nabavke

Društvo nije obveznik primjene Zakona o javnim nabavkama BiH. Konkurencijsko vijeće BiH, a po zahtjevu Agencije za javne nabavke, utvrdilo je da je relevantno tržište telekomunikacijskih usluga u BiH otvoreno za konkurenciju. Ovim je ispunjen uslov iz člana 5.(3) Zakona o javnim nabavkama BiH prema kojem privredno društvo koje obavlja djelatnost na relevantnom tržištu otvorenom za konkurenciju, nije obavezno primjenjivati Zakon. Prema aktu Agencije, iako nije obveznik primjene ovog Zakona, Društvo je obavezno donijeti interna pravila za nabavke u kojima će biti definisane procedure nabavki uz poštivanje principa transparentnosti, žalbeni postupak i druga pitanja iz oblasti nabavki.

Društvo je 12.02.2015. godine donijelo novi Pravilnik o nabavkama koji definiše principe, pojmove, odgovornosti, nadležnosti, postupke i druga pitanja koja se odnose na proces nabavke u Društvu. Isti je izmjenjen i dopunjen u septembru 2015. godine, na isti je Nadzorni odbor dao saglasnost 29.10.2015. godine. U 2016. godini je u primjeni novi Pravilnik o nabavkama usvojen od Uprave Društva 30.12.2015. godine, na koji je Nadzorni odbor dao ocjenu o usaglašenosti sa važećim propisima o nabavci dana 05.02.2016. godine. Isti je usklađen sa reinžinjerom organizacione strukture Društva i u primjenjuje od 18.02.2016. godine.

Pokretanje postupaka nabavki temeljeno je na trogodišnjem Planu poslovanja za 2015.-2017. godinu. Prema prezentiranim podacima, u periodu od 01.01. do 31.12.2015. godine, na nivou Društva zaključeno je 2.296 ugovora u vrijednosti od 150.690.570 KM kako slijedi:

Broj i vrijed.	DIREKCIJE											Ukupno
	Generalna direkcija	Goraž.	Travnik	Banja Luka	Mostar	Bihać	Zenica	Sarajevo	Tel. Inžinj.	Tuzla	Brčko	
Nabavke po ZJN												
Broj	181	2	1	0	6	8	21	20	10	19	1	269
Vrijed.	76.063.086	7.401	1.617.874	-	23.176	170.592	77.533	83.220	31.681	91.280	452	78.166.298
Nabavke po Pravilniku o nabavkama												
Broj	473	66	130	13	119	184	208	251	247	281	55	2.027
Vrijed.	52.363.634	450.311	851.937	41.488	1.211.878	3.582.074	1.657.179	4.388.058	5.599.723	2.221.346	156.638	72.524.272
Ukupne nabavke u 2015. Godini												
Broj	654	68	131	13	125	192	229	271	257	300	56	2.296
Vrijed.	128.426.720	457.712	2.469.812	41.488	1.235.054	3.752.667	1.734.712	4.471.279	5.631.404	2.312.626	157.090	150.690.570

U toku 2015. godini okončani su postupci koji su pokrenuti u ranijem periodu kada je Društvo bilo obveznik primjene Zakona o javnim nabavkama u BiH što se odnosi na 269 ugovora u vrijednosti 78.166.298 KM po slijedećim postupcima nabavke:

Vrsta postupka po Zakonu o javnim nabavkama	Broj	Vrijednost	Učešće %
Otvoreni postupak	13	8.912.499	11,4
Pregovarački postupak bez objave	97	68.057.807	87,0
Konkurentski bez objave	4	157.700	0,2
Konkurentski sa objavom	5	160.524	0,2
Direktni sporazum	140	428.759	0,6
Izuzeto od primjene ZJN	10	449.009	0,6
Ukupno	269	78.166.298	100

Prema Pravilniku o nabavkama Društva provedene su nabavke što se odnosi na 2.027 ugovora u vrijednosti 72.524.272 KM po slijedećim postupcima nabavke:

Vrsta postupka po Pravilniku o nabavkama	Broj	Vrijednost	Učešće %
Javno nadmetanje	137	28.559.928	39,4
Pregovarački postupak	145	32.082.070	44,2
Pozivni postupak bez objave	73	1.888.479	2,7
Pozivni postupak sa objavom	213	4.737.019	6,5
Direktni postupak	1.441	4.733.657	6,5
Izuzeto od primjene	18	523.119	0,7
Ukupno	2.027	72.524.272	100

Izvršen je uvid u određene postupake nabavki u okviru kojeg su bili postupci koji su okončani u skladu za Zakonom o javnim nabavkama kao i postupci provedeni prema Pravilniku o nabavkama. Prema prednjim podacima vidljivo je da Društvo u značajnoj mjeri nabavke vrši provođenjem pregovaračkog postupka bez objave.

Karakteristika revidiranih ugovora dodijeljenih putem pregovaračkih postupaka bez objave obavještenja je da istim nije prethodio neuspjeli otvoreni ili ograničeni postupak, nedostatak ponuda ili opravdana hitnost, čime bi se stekli uslovi iz člana 11. stav 4. pod a) tačka 1., 2. i 4. Zakona za primjenu pregovaračkog postupka. Ovlašteni podnosioci zahtjeva za nabavku dali su izjavu o ispunjenju uslova za njegovo provođenje, pozivajući se na tačku 3. istog člana i stava zakona, navodeći da se zbog suštinskih, tehnički dokazivih ili umjetničkih razloga ili razloga koji se odnose na zaštitu ekskluzivnih prava samo izabrani dobavljači – kandidati mogu izvršiti predmetnu nabavku.

Kod nabavke mobilnih uređaja koji su se vezivali za asembliranu uslugu, u dnevnim novinama "Oslobođenje" objavljavani su javni pozivi proizvođačima ili ovlaštenim distributerima pojedinih brendiranih mobilnih uređaja da iskažu svoj interes za poslovnu saradnju. Temeljem istih pokretani su zahtjevi za nabavku putem pregovaračkih postupaka, u kojima se konstatovalo da je "ispitano tržište" i da se na osnovu toga za svaku brendiranu marku javio po jedan ovlašten distributer sa kojima su vođeni pregovori. Na ovakav način vršen je izbor dobavljača za određene, brendirane marke mobilnih aparata.

Smatramo, kako smo to isticali i ranije provedenim revizijama, da na osnovu ovakvih javnih poziva nije potpuno ispitano tržište, te je potrebno istraživanje tržišta u širem okruženju, a radi postizanja aktivne konkurencije i korištenje raspoloživih sredstava za ove namjene na najefikasniji način.

Iako Društvo nije obveznik primjene Zakona o javnim nabavkama, neophodno je u postupku nabavki detaljno ispitati tržište kako bi se obezbjedilo efikasno i transparentno trošenje javnih sredstava.

9. Sudski sporovi

Prema podacima Izvršne direkcije za pravne poslove, upravljanje organizacijom i ljudskim resursima na dan 31.12.2015. godine, protiv Društva se vodilo 186 sudskih sporova u procijenjenom tuženom iznosu od 55.154.441 KM i 824.134 US\$. Postupci obuhvataju redovne tužbe pravnih i fizičkih lica po raznim osnovama, a najčešći su tužbeni zahtjevi iz radnog odnosa (99), naknade štete po različitim osnovama (73) i ostali razni postupci (14).

U okviru navedenog je i postupak pokrenut 19.06.2014. godine od strane tužitelja „Sindikata BH Telecoma d.d. Sarajevo“ po osnovu tužbe iz radnog spora –radi ostvarivanja prava iz Kolektivnog ugovora. Tužbeni zahtjev je preciziran na 45.000.000 KM i traži se emisija dionica za zaposlene u visini do 5% osnovnog kapitala Društva, te naknada štete u vidu propuštenih dividendi za godine unazad do momenta potpisivanja kolektivnog ugovora (04.12.2006. godine). Predmet je prekinut Rješenjem suda iz 2015. godine radi utvrđivanja postojanja aktivne legitimacije, odnosno utvrđivanje legitimnog predstavnika Sindikata. Kako Društvo nije stranka u tom postupku, ne raspolaže podacima o istom, te slijedom toga ni o nastavku postupka pokrenutog od strane Sindikata BH Telecoma.

Protiv pravnih i fizičkih lica Društvo je pokrenulo 97.663 spora u vrijednosti od 109.757.956 KM. Na nenaplaćena potraživanja po osnovu pruženih usluga odnosi se 97.422 tužbe u vrijednosti od 49.406.939 KM. Drugi aktivni sudski postupci su 79 postupaka u vrijednosti 3.832.411 KM protiv trećih lica najvećim

dijelom za naknadu šteta i ispunjenje duga. Preostali postupci u vrijednosti od 56.518.606 KM odnose se na upravne postupke i sporove, krivične postupke i postupke protiv rješenja. Najznačajniji su postupci koji se vode u vezi dodatno utvrđenih obaveza poreza na dobit po osnovu finansiranja preduzeća JP „BH Pošta“ d.o.o. Sarajevo, za koji je u 2015. godini izvršen ponovni postupak kontrole od strane Porezne uprave FBiH.

Presudom Kantonalnog suda u Sarajevu broj:09 0 U 005356 10 U od 25.12.2014. godine tužba BH Telecom se uvažava, Rješenje Federalnog ministarstva finansija, kao i Rješenje Porezne uprave se poništava i predmet je vraćen prvostepenom organu na ponovni postupak. Inspektori PU Središnji ured Sarajevo su po Presudi Kantonalnog suda izvršili ponovni postupak, nakon čega je sačinjen Zapisnik o kontroli broj:13/09-15-2106/08 od 15.04.2015. godine kojim se konstatuje da nema osnova za utvrđivanje dodatnih poreznih obaveza na ime poreza na dobit u iznosu od 30.000.000 KM.

Nakon donošenja Rješenja o više uplaćenom iznosu poreza na dobit PU Ispostava Centar broj: 13-9/2-15-5-7215-3/15 od 28.01.2016. godine, BH Telecom je podnio zahtjev PU Ispostavi Centar za povrat 30.000.000 KM. Dana 02.08.2016. godine održan je sastanak u Federalnom ministarstvu finansija i dogovoreno je da isti predlože i dostave BH Telecomu Nact Sporazuma o povratu 30.000.000 KM, koji je i dostavljen u Društvo. U skladu sa članom 3. Nact Sporazuma, Federalno ministarstvo finansija se obavezuje da u periodu od 5 godina počev od 2017. godine izmiri BH Telecomu neosnovano obračunati i plaćeni porez na dobit u iznosu od 30.000.000 KM, a po Rješenju PU Ispostave Centar od 28.01.2016. godine.

10. Popis imovine, potraživanja i obaveza

Na osnovu Uputstva o popisu imovine i obaveza i Odluke Uprave Društva o popisu imovine i obaveza na dan 31.12.2015. godine od 03.11.2015. godine, imenovana je Centralna popisna komisija za popis imovine i obaveza na dan 31.12.2015. godine sa zadatkom da:

- sačini metodologiju o provođenju popisa na određeni dan,
- rukovodi popisom, koordinira radom komisija, provjerava tok popisa i daje stručnu pomoć,
- prikupi izvještaje o izvršenom popisu i pripremi prijedlog za evidentiranje utvrđenih odstupanja,
- pripremi izvještaj o provedenom popisu na nivou Društva i prijedlog odluke za evidentiranje utvrđenih odsupanja.

Centralna popisna komisija je u januaru 2016. godine sačinila Izvještaj o popisu imovine i obaveza na dan 31.12.2015. godine. U prilogu Izvještaja o popisu su Izvještaji popisnih komisija na osnovu kojih je urađen Izvještaj o popisu Društva sa podacima o popisanom i knjigovodstvenom stanju imovine i obaveza, o manjku i višku i o prijedlozima za rashod i otpis i način likvidacije za predloženi rashod. Uprava Društva je 01.02.2016. godinu donijela Odluku o usvajanju Izvještaja o popisu, te 06.02.2015. godine prijedlog za isknjženje iz poslovnih knjiga sumnjivih i spornih potraživanja od kupaca i ostalih potraživanja za koje je ranije izvršena ispravka vrijednosti na teret rashoda od 4.461.805 KM i za otpis potraživanja od 4.076 KM.

Nadzorni odbor je 11.02.2016. godine dao saglasnost Upravi Društva za otpis i isknjženje potraživanja, o čemu su provedena potrebna knjigovodstvena knjiženja.

Popisne komisije konstatovale su određene nedostatke koji odnose na:

- nepoštivanje definisanih procedura i uputstava za obavljanje redovnih aktivnosti kod zaduživanja, razduživanja, prenosa zaduženja sa jednog korisnika na drugog (stalna sredstva, sitan inventar, materijal);
- popis u Regionalnoj direkciji Sarajevo u dijelu koji se odnosi na popis stalnih sredstava u upotrebi za centrale, prenosne uređaje, mjerne i kontrolne uređaje nije izvršen u skladu sa Uputstvom o popisu imovine i obaveza;
- sporne su liste i zaduženja zaposlenika Generalne direkcije čije je radno mjesto lokacija Direkcije Mostar, a za namještaj koji je ostavljen na korištenje zakupcu Autoceste FBiH.

U cilju realizacije svih obaveza po popisu poduzimju se aktivnosti, te je prema Informaciji o realizaciji obaveza po popisu od 21.04.2016. godine, od ukupno 104 uvrđene obaveze, 67 je izvršeno, 37 obaveza je ostalo nerealizovano, utvrđeni su rokovi za praćenje realizacije obaveza.

Dosljedno poštivati Uputstvo o popisu imovine i obaveza, te propisane procedure zaduživanja, razduživanja i prenosa zaduženja, kako bi se redovni godišnji popis mogao obaviti bez poteškoća.

11. KOMENTAR

U ostavljenom roku Uprava Društva očitovala se aktom broj: 05.4.1-11.1-18625-4/16 na dostavljeni Nacrt Izvještaja o finansijskoj reviziji JP BH Telecom Sarajevo za 2015. godinu. U navedenom Komentaru iskazano je neslaganje sa datim mišljenjem i sa navodima iz Osnove za izražavanje mišljenja.

Data pojašnjenja koja su osnovana prihvaćena su i uključena u Konačni izvještaj o finansijskoj reviziji JP BH Telecom Sarajevo za 2015. godinu. Međutim, nisu dostavljeni novi relevantni dokazi koji bi uticali na izmjenu mišljenja datog u Nacrtu Izvještaja, te isti predstavlja Konačni Izvještaj o finansijskoj reviziji JP BH Telecom Sarajevo za 2015. godinu.

Rukovodilac sektora za finansijsku reviziju:

Mira Pažin, dipl.oec.

Vođa tima:

Mujesira Cocalić, dipl.oec.

Član tima:

Nina Šunjić, dipl.oec.

IV. REZIME DATIH PREPORUKA

Izvršenom finansijskom revizijom za 2015. godinu i usklađenosti poslovanja sa važećim zakonskim i drugim relevantnim propisima i vlastitim aktima, konstatovali smo određen broj propusta i nepravilnosti, a u cilju otklanjanja istih dali smo sljedeće preporuke:

- 1. Potrebno je uspostaviti adekvatnu suradnju između Izvršne direkcije za investicije i Izvršne direkcija za ekonomsko finansijske poslove, te poboljšati funkcionisanje sistema internih kontrola u dijelu poštivanja usvojenih procedura vezanih za iskazivanje investicije u toku, njihove kolaudacije, kako ne bi dolazilo do izmjena finansijskih izvještaja za prethodnu godinu,*
- 2. Ugovore o privremenim i povremenim poslovima zaključivati samo za poslove koji nisu sistematizovani Pravilnikom o radu i samo u slučajevima i na način predviđen članom 166. Zakona o radu.*
- 3. Troškove i obaveze priznavati u momentu nastanka u skladu sa tačkom 22. Okvira za sastavljanje i prezentaciju finansijskih izvještaja,*
- 4. Dosljedno i u potpunosti poštivati usvojene procedure vezane za investicije u toku. Sve okončane projekte priznavati i računovodstveno evidentirati u periodu u kojem su dati u upotrebu,*
- 5. Nastaviti aktivnosti na unaprijeđenju vođenja zaliha investicionog materijala i opreme radi njihovog realnog iskazivanja i svođenja na optimalni nivo,*
- 6. Iako Društvo nije obveznik primjene Zakona o javnim nabavkama, neophodno je u postupku nabavki detaljno ispitati tržište kako bi se obezbjedilo efikasno i transparentno trošenje javnih sredstava.*
- 7. Dosljedno poštivati Uputstvo o popisu imovine i obaveza, te propisane procedure zaduživanja, razduživanja i prenosa zaduženja, kako bi se redovni godišnji popis mogao obavati bez poteškoća.*